

Коуч для універсального солдата

Розвідники прокладають дорогу іншим, тому їхньою підготовкою займаються винятково професіонали
» стор. 6

Антикризовий прем'єр

Дональд Туск вдруге очолив уряд Польщі

» стор. 2

Жінка і острів

Раптово пішла у засвіти 66-річна Лариса Ребреста, яка 21 рік прожила на клаптику суші посеред Кам'янського водосховища й уже не уявляла свого життя деінде
» стор. 7

Україна молода

Середа, 13 грудня 2023 року

№50 (5962)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 36,871 грн
1 € = 39,673 грн

Гуртом і снаряди легше випускати

Президент Зеленський у США ініціював створення європейського оборонного хабу » стор. 2

У Вашингтоні президент України зустрівся з керівниками ключових оборонних компаній США.
Фото з сайта skovoidilo.ua.

20 грудня закінчується передплата на «Україну молоду» на 2024 рік

стор. 11

Павел Залевський
заступник голови комісії Сейму у закордонних
справах Польщі

«Завдяки більшій активності в ЄС ми будемо більш привабливим партнером для України і будемо у змозі передбачати й уникати такого роду криз, які мали місце останнім часом»

ПАРТНЕРИ

Гуртом і снаряди легше випускати

Президент Зеленський у США ініціював створення європейського оборонного хабу

Президент України Володимир Зеленський у Пентагоні.

Тетяна ПАРХОМЧУК

На тлі ситуації, пов'язаної з блокуванням Сенатом США допомоги Україні, президент Володимир Зеленський 11 грудня прибув з неоголошеним робочим візитом у Вашингтон — після візиту до Аргентини, де відвідав інавгурацію президента Хав'єра Мілея.

Під час зустрічі з керівниками десяти ключових оборонних компаній США Володимир Зеленський запропонував створити в Україні європейський оборонний хаб. Наголосив на важливості розвивати спільне виробництво артилерійських боєприпасів, систем протиповітряної оборони, артилерійських і ракетних систем. Зазначив, що Україна готова виробляти більше боєприпасів та військової техніки, однак пот-

рібна підтримка.

Володимир Зеленський у Вашингтоні зустрівся також із главою Пентагону Ллойдом Остном та очільником Об'єднаного комітету начальників штабів генералом Чарльзом Брауном. На порядку денному також зустріч із президентом США Джо Байденом та виступ перед сенаторами.

Протягом усього періоду десятилітньої війни українські військові сили залежать від очолюваної США коаліції країн, яка надала зброю, а також економічну та соціальну допомогу на десятки мільярдів доларів. Наразі, якщо Конгрес США знову не підтримає Україну, потік американської допомоги буде близький до виснаження. ■

(Про перипетії довкола допомоги США читайте на 5-й стор.)

НА ФРОНТІ

Капут раша

Ворога нещадно знищують

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Російських «телепузиків» пропагандисти кремля знову готують до епохальних дат, які, згідно з задумом, повинні пробудити на болотах дух чергового «победобесія». Перша подія станеться 14 грудня, коли путін або хтось схожий на нього проведе сакральний прямий ефір, а друга — традиційно в новорічну ніч.

До цього часу рашисти, згідно з отриманим наказом, мусять оточити Авдіївку, полонити українських бійців і привезти як трофеї велику кількість іноземної техніки. «Росіянам треба взяти Авдіївку, — прокоментував ситуацію в ефірі «Еспресо» співробітник СБУ в 2004–2015 роках Іван Ступак. — Їм залишилось 5–6 кілометрів у найвужчому місці, де вони хочуть перебити сполучення, — і, як вони кажуть, «авдівський гарнізон буде оточено». Якщо не буде цієї перемоги, то й показувати не буде чого. Якщо ж вдасться захопити, то цій «перемозі» будуть присвячувати всі різдвяні свята».

Свої мети окупанти досягають ціною величезних втрат. За даними партизанів кримського руху «Атеш»,

наразі пораненими рашистами заповнені не лише прифронтові шпиталі, а й елітний московський госпіталь ім. Бурденка. «На сході втрати росіян загубилими приблизно у вісім разів вищі за втрати українських сил оборони, — повідомив у телеграм командувач Сухопутних військ генерал Олександр Сирський. — Незважаючи на це, російські окупанти роблять ставку саме на людський ресурс».

На Лиманському напрямку ворог веде наступ з метою витіснення наших військ за річку Чорний Жеребець та з району Серебрянського лісництва. Проводить безуспішні штурмові дії на напрямку Житлівка, Терни та постійно здійснює переміщення особового складу з території російської федерації для доукомплектування штурмових підрозділів. «Щоб створити умови для блокування Куп'янська, противник намагається захопити силами штурмових рот населений пункт Синьківка, — повідомив пан Сирський. — Утім росіяни зазнають значних втрат у живій силі. У зв'язку з цим вони вже розпочали перекидання штурмових резервів у цей район». ■

СВІДОКІЯ ФЕЩЕНКО

Сейм Польщі обрав прем'єр-міністром лідера «Громадянської коаліції» Дональда Туска. Складення присяги нового уряду відбувається в середу вранці у Президентському палаці. Цього ж дня Туск представлятиме Польщу на саміті Ради ЄС у Брюсселі.

За прем'єрство 66-річного Дональда Туска, який у 2014–2019 роках обіймав посаду голови Європейської Ради, проголосували 248 депутатів Сейму, проти був 201.

«Дякую тобі, Польща, це дійсно великий день, не для мене, а для всіх тих, хто вірив, що завдяки вам усе зміниться на краще», — сказав новообраний прем'єр після голосування. Він зазначив, що мусив повернутися на посаду. Додатково: «Я хотів би подякувати членам партії «Право і Справедливість», саме вам вдалося розбудити мільйони людей. Саме завдяки тому, що ви намагалися зробити не тільки зі мною, а й з демократією, так багато поляків прокинулося 15 жовтня».

Перед тим Сейм Польщі, як і прогнозували, не висловив довіру уряду меншості Матеуша Моравецького. Проти проголосували 266 депутатів, за були 190. Так само ніхто не утримався. Нагадаємо, 15 жовтня у Польщі відбулися парламентські вибори. Президент Анджей Дуда 13 листопада доручив формування нового уряду тоді чинному прем'єр-міністру Моравецькому. Партія «Право і Справедливість» хоч і перемогла на виборах, але не змогла сформувати правлячу більшість у Сеймі. Натомість її сформували чотири лівоцентристські партії («Гро-

СУСІДИ

Антикризовий прем'єр

Дональд Туск вдруге очолив уряд Польщі

Анджей Дуда і Дональд Туск.
Фото з акаунта Grazyna Ignaszak-Bandych у соцмережі X (Твіттер).

мадянська коаліція», «Польща 2050», Польська селянська партія і «Нова лівиця»), які разом мають 248 депутатських мандатів за мінімально необхідною кількістю 231.

Політика нового польського коаліційного уряду щодо України знає значних змін, але не у контексті цілей, які залишатимуться незмінними, а способами ведення і новими можливостями. Таку думку висловив у коментарі Укрінформу заступник голови комісії Сейму в закордонних справах, депутат від партії «Польща 2050» Павел Залевський напередодні голосування.

«Дуже сильно зміниться (політика щодо України. — Ред.). Але

не тому, що зміниться ціль, адже вона залишатиметься такою ж: військова підтримка України, допомога у відбудові України, підтримка України на шляху до ЄС та НАТО, — процитувало національне агентство співрозмовника. — Проте зміняться способи і можливості, оскільки Польща відбудовуватиме свою позицію в ЄС і НАТО, аби мати більш впливові інструменти, які дає ЄС. Завдяки більшій активності в ЄС ми будемо більш привабливим партнером для України і будемо у змозі передбачати й уникати такого роду криз, які мали місце останнім часом», — наголосив польський політик. ■

Тетяна РУДЕНКО

У Києві, Львові, Дніпрі, Черкасах, Вінниці, Хмельницькому, Ковелі, Кривому Розі, Кременчуку та інших містах України родини українських військовополонених узяли участь у загальноукраїнській акції «Не мовчи! Полон вбиває!». На майдані Незалежності у столиці серед учасників акції й захисники та захисниці, які пройшли полон, зокрема військова медиківка і командирка підрозділу «Янголи Тайри» Юлія Пасєвська (Тайра) та колишня пресофіцерка бригади «Азов» Валерія Суботіна (Нава).

До мітингу також доєдналися представники військових бригад, міжнародних організацій, волонтерів та благодійників. Серед присутніх були і представники влади з Міністерства у справах ветеранів та Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими. Акція проходила і біля річкового вокзалу на Поштової площі столиці.

Рідні та близькі полонених «роблять усе, що в їхніх силах, щоб утримати фокус уваги влади та суспільства на питанні повернення оборонців», наголосила керівниця громадської організації «Жінки зі сталі» та організаторка демонстрації Наталія Зарицька. На жаль, це не дає бажаного результату. Майже два роки рідні не мають зв'язку з тими, хто перебуває в російському полоні. Що суперечить існуючому законодавству.

«...Полон — це про тишу. За винятком криків полонених через побої і матюки конвоїрів чи слідчих — це клята тиша, — написала після акції у фейсбуку Валерія Суботіна. — Не мож-

ЗА ГРАТАМИ

Не мовчи! Полон вбиває!

Акцію привертання уваги до військовополонених українців провели у багатьох містах

Київ, Майдан Незалежності, 10 грудня 2023 року.
Фото з фб-сторінки Chloe Black.

Юлія Пасєвська, яку звільнили після трьох місяців російського полону, і Валерія Суботіна, яка була бранкою рф з 16 травня 2022 року по 10 квітня 2023-го, в Києві на акції привертання уваги до полонених росією українців.
Фото з фб-сторінки Валерії Суботіної.

на сміятися. Не можна говорити. Лиш пошепки. Ворог забрав у наших Героїв усе, навіть голос. Та не забрав нашу підтримку. Тому сьогодні ми маємо говорити за них. Кричати за них. Нагадувати. Ми читали нашу молитву. Скільки разів я читала її в голові в полоні, аби не забути... Це такий привілей — читати її сьогодні голосно! Хай би всі наші скоріше так могли».

У Львові мовчазна акція відбувалася біля оперного театру. Понад сто родин військовополо-

нених вийшли з плакатами: «Ми чекаємо наших Героїв», «Поверніть мені мого батька», «Полон вбиває», «Хтось чекає подарунок на свято, а я чекаю чоловіка з полону», «Вони досі у полоні, поверніть захисників Маріуполя», «І коли ти захоцеш здатися, бо все тріснуло як кришталь... згадай лише одне — «Азовсталь».

Привертали увагу всього суспільства до проблеми відсутності обмінів військовополоненими та неналежних умов утримання в росії бранців-українців також

у Дніпрі й інших містах. Учасники акції просять закордонних партнерів і міжнародні організації вплинути на те, щоб українських військовополонених обміняли.

Крайнє повідомлення про обмін у телеграм-каналі профільного українського штабу було опубліковано ще 7 серпня. У Координаційному штабі з питань поводження з військовополоненими вважають, що росія призупинила обмін полоненими, щоб нарощувати напругу і невдоволення в Україні. ■

Людмила НІКІТЕНКО

В Україні підбито підсумки всеукраїнського радіодиктанту національної єдності-2023. 77-річна львівська лікарка Христина Гоянюк — одна з двох переможниць, які написали диктант без помилок. І це серед 20 тисяч українців, котрі писали цього року диктант національної єдності.

За словами Лани Ветрової, керівниці Національного реєстру рекордів України, можливо, до нових успіхів пані Христину мотивував статус рекордсменки країни з найбільшої кількості написаних щорічних всеукраїнських радіодиктантів, який вона отримала в день написання свого 23-го щорічного радіодиктанту. Вона єдина в Україні, хто має таке досягнення, яке внесене до Національного реєстру рекордів, уточнює Лана Ветрова.

Текст диктанту цього року був непростим. І навіть філологи намутили там з комами і двокрапками з безсполучникових реченнях. А пані Христина, яка за освітою — лікарка-бактеріолог, пише так, що дасть фору академікам за рівнем грамотності. «Це вже не вперше, коли її тексти визнані найкращими в країні: у 2000 році вона була єдиною, яка написала радіодиктант бездоганно», — пригадує пані Лана.

Як розповідає «Україні молодій» сама Христина Гоянюк, нинішній диктант вона справді писала 23-й раз поспіль. І він дійсно був складний. І сам текст, і те, як його читали.

«Думаю, що читати диктант треба брати тих, хто розуміє, як правильно це робити, з якою інтонацією, може, тоді й переможців більше було б», — каже пані Христина, опираючись на свій великий досвід у цій царині.

Зазвичай до диктанту національної єдності Христина Ярославівна готується дуже старанно. Перечитує орфографічні словники, правопис, граматику. Заглядає до нових правил, озвучених мовознавцем Олександром Авраменком, а в день написання диктанту вона вимикає телефони і береється за ручку. І подумки дякує своєму батькові Ярославу, який навчив її любити українську мову.

Пані Христина виросла в учительській родині у Бориславі на Львівщині, там закінчила школу. Правда,

РЕКОРД

Батькова наука

Львів'янка Христина Гоянюк написала 23 рази всеукраїнський радіодиктант національної єдності

Пані Христина Гоянюк (Бабич) — родом із Борислава, донька директорки школи (ліворуч). Фото з ФБ-сторінки Лани Ветрової.

ходила не в ту, в якій 50 років директорував її тато, а в іншу.

«Тато казав, що будуть дорікати, мовляв, Христині Бабич ставлять гарні оцінки. Але я добре вчилася і в іншій школі. Батько навіть хотів, щоб вибрала вчительський шлях, та я пішла у медицину», — пригадує минуле пані Христина. І додає: у шкільні роки напередодні диктанту вони з батьком удома обов'язково писали диктант. Батько вчив її, як треба слухати та відчувати, де і який розділовий знак ставити. Тож тепер, вважає пані Христина, 90 відсотків успіху в написанні диктанту залежить від того, як ти слухаєш того, хто той диктант начитує, як уловлюєш його інтонацію.

Нині, вже коли написаний диктант відправлено, Христина Ярославівна перебирає в думках, як вона його написала. Сумнівається, чи правильно виклала начитане. Як бачимо, все правильно. Ба більше, навіть рекордно правильно. Без жодної помилки.

До речі, без помилок цьогорічний всеукраїнський радіодиктант написала ще й учителька української мови та літератури з Волинської області Галина Шура. П'ятеро українко зробили в диктанті лише одну помилку — це Євгенія Антонюк, Вікторія Норичка, Олеся Жю, Іванна Рубан та Юлія Шевченко.

Мова — основа нації. Об'єднує і наближає перемогу України. ■

ПОГЛЯД

Хабарники — без покарання

Марина ОЛЕКСЮК,
дружина військовослужбовця

Нещодавно, 5 грудня, було 5 років, як затримали двох хабарників, котрі вимагали в Петра гроші за встановлення інвалідності. Прошло 5 років, і можна робити висновки.

Ситуація чудово ілюструє боротьбу з корупцією в Україні: шум є, результату немає. Дуже-дуже багато державних ресурсів затрачується, а результат ніякий. А ще це черговий сигнал іншим хабарникам: гребти, гребти швидко і багато, гребти, щоб було чим відкупитися у разі проблем та ще й собі залишилося.

Тоді, 6 грудня 2018 року, Служба безпеки України повідомила: «Щодня наші воїни боронять країну від російсько-терористичної навали. Часто ціною власного життя та здоров'я вони забезпечують мир та спокій тисячам українських міст і селищ. І держава піклується та підтримує своїх захисників, гарантуючи їм соціальний захист.

На жаль, деякі наділені владою особи мають на війні чималий зиск. Чергових таких хапуг наші співробітники викрили в Києві. Так лікар-експерт Центральної військово-лікарської комісії та голова столичного центру медико-соціальної експертизи налагодили злочинний бізнес на поранених атовцях. За підтвердження законних груп інвалідності вони брали з патріотів данину.

Від одного з воїнів, який отримав на сході країни тяжке поранення ноги, ескулапи вимагали понад сорок тисяч гривень. Та це верхівка айсберга. Під час подальших обшуків за місцями роботи та проживання ми виявили ще понад двадцять папок з документами бійців АТО, до кожної з яких було прикріплено конверт з грошима. Загальна сума вилученого становить 130 тисяч доларів.

Звичайно ж, такі «подвиги» мають бути віддячені: хабарникам світить до десяти років позбавлення волі з конфіскацією майна та позбавленням права обіймати відповідні посади».

А далі справу розвалили судді та прокурори. Я так підозрюю, не за безкоштовно. Розвалили «законно», формально нічого не порушуючи. Вони просто нічого не робили. Справа на етапі «розгляд ще не починали». Засідання призначали 2-3 рази на рік, а там то суддя на лікарняному, то прокурори не з'явилися, то суддя переносить засідання під формальним приводом неявки одного з шести адвокатів.

Отримуючи таку високу зарплату, судді та прокурори просто не виконують свою роботу. Кому з вас платили б зарплату, якби ви не виконували роботу? А їм платять. З наших податків, з бюджету держави, що і так на ладан дише.

Чому я кажу, що відсутність покарання хабарників — сигнал для інших, що можна гребти хабарі, головне — це робити швидко і масово? Бо на посади хабарників у ВЛК і МСЕК прийшли інші, їх теж затримували на хабарах, і такі ротації вже були 4-5 разів за ці роки.

З початку «повномасштабні» ВЛК і МСЕК стали «законним» способом уникнути мобілізації. Про хабарі в цій галузі правоохоронні органи повідомляють постійно. В масштабах держави це має загрозу національній безпеці.

А ще це прекрасний індикатор ставлення держави до ветерана: хоч би що військовослужбовець, який отримав поранення на фронті, робив, хоч би як старався, але на справедливість та законність розраховувати марно, представники держави не будуть робити свою роботу, коли на цьому не можна додатково розжитися кешем.

Я дуже вдячна юридичній компанії «Міллер» та Масі Насму за юридичну підтримку в судах на умовах pro bono (добровічно, безоплатно). Юристи компанії були на всіх судах, готували запити в різні інстанції та просто підтримували. Їхні допомога і підтримка безцінні.

Р.С. Випадок вимагання хабара у грудні 2018 року був зафіксований співробітниками Служби безпеки України завдяки пораненому під Оленівкою Петру Олексюку. З 25-річного хлопця вимагали 1,5 тисячі доларів за встановлення 3-ї групи інвалідності, хоча він мало не втратив ногу через заборонену протипіхотну міну, а відтак мав право на 2-гу групу. У результаті спецоперації СБУ були затримані двоє причетних до «схеми» збору данини — Валерій Наумов, лікар-експерт Центральної військово-лікарської комісії Міністерства оборони, та Віктор Чернявський, голова Медико-соціальної експертної комісії №1 міста Київ.

Під час обшуків у різних приміщеннях підозрюваних правоохоронці вилучили 130 тисяч доларів — до 20 справ бійців були прикріплені конверти з грошима.

Наумов та Чернявський навіть перебували під арештом 60 днів. Їм інкримінували частину 3 статті 368 Кримінального кодексу України — хабарництво у великих розмірах. Обом загрозувало до 10 років позбавлення волі з конфіскацією майна. «Україна молода» кілька разів детально писала про цю справу.

Петро Олексюк продовжує військову службу. ■

Людмила ЧЕЧЕЛЬ

АРТ-ПРОСТІР

Люксембург, Люксембург

Самчиківський розпис із Хмельниччини потрапив за кордон

Народна майстриня з України Ольга Машевська прикрасила будинок у Люксембурзі муралом із самчиківським розписом. Мені пощастило приїхати в цю країну з Бельгії, аби познайомитися і на власні очі побачити красу.

Все починалося оригінально й дивовижно. Житомир'янка Тетяна Пашкевич, громадська активістка, свого часу придбала торбинку із самчиківським розписом і навіть не підозрювала, що ця річ приведе її з творчим проектом аж... до Люксембурга, до створення настінного розпису.

Торбинка сподобалася Барбарі, до якої Таня приїхала в гості. Українка захоплено розповіла своїй візаві про дивовижне село Самчики, що на Хмельничині; про те, що там розписані всі будинки, паркани, зупинки, кав'ярні і навіть фартухи...

Барбарі настільки сподобалася ця техніка, що вона попросила терміново знайти майстра і розмалювати в цьому ж стилі фасад будинку. Намалювати мурал запросили народну майстриню України Ольгу Машевську та її доньку й ученицю Каріну.

Власники будинку Барбара, Стівен та їхня родина

роблять багато добрих справ для українців. Вони стали ініціаторами створення муралу та підтримали проект фінансово. Щоправда, багато часу пішло на те, щоб отримати офіційний дозвіл на таке творче оздоблення через сесію міської ради, попередньо узгодивши своє творче рішення з сусідами. Фасад будинку — це площа 9x7 метрів.

Тепер на будівлі розквітають дивовижні квіти, поселилися мальовані птахи і стилізовані дерева. Трохи затримував процес дощ, утім хіба це проблема, коли українці понад 640 днів живуть в умовах повномасштабної російсько-української війни?! Свою часточку творчості в муралі залишили не лише місцеві мешканці, а й тимчасово переміщені українці, які перебувають у Люксембурзі, Німеччині, Нідерландах і Бельгії.

«Хочеться, аби більше людей у Європі і світі дізналися про цей український дивовижний самчиківський розпис, про наших та-

Ольга Машевська з помічниками. Фото надане авторкою.

лановитих митців, про нашу унікальність, — розповідає Ольга Машевська.

— Хочеться, щоб подібні проекти мали успіх і вдома, в Україні». ■

■ МОРАЛЬ І ВЛАДА

Блуд «активних операцій»
проти Залужного

Між західним молотом і вітчизняним ковадлом

Тетяна ПАРХОМЧУК

Американські друзі України розводять руками: а що відбувається, чому на видатного воєначальника сучасності, генерала, командувача Збройними силами України Валерія Залужного почалися якісь безглузді політичні атаки всередині України? Оприлюднена одна з причин нападок — провалений літній контрнаступ — лише спусковий гачок для початку відкритого цькування генерала.

Нагадаємо, в останніх інтерв'ю та есе британському виданню The Economist Валерій Залужний чесно визнав усі промахи і як людина, котра живе війною і опікується максимальним збереженням своїх солдатів та ресурсу, поставив перед політиками питання рубя: в нас позиційна війна, тому нам потрібно або якісну нову зброю для нового прориву, або шукати можливості припинення військових дій. Тож сама по собі відвертість та ясність суджень генерала стала останньою краплею загострення переполоху в ОП через те, що Залужний проявив і свої якості політика. Отже, щодо літнього наступу. Уже по факту, з позиції сьогоднішніх днів, очевидно, що головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний обрав оптимальну стратегію і зробив неймовірну річ, котру, гадаємо, мало хто подумав би на його місці, за комбінації такого тиску з боку союзників і вітчизняних політиків.

Відвести котел

Улітку де-факто Залужний опинився у вкрай непростій ситуації. Нагадаємо, одразу після визволення Херсона екс-голова Об'єднаного комітету начальників штабів США Марк Міллі переконував свого приятеля, головнокомандувача ЗСУ, в необхідності помиритися з росією. Між ними тоді пробігла кішка, але згодом Міллі таки дав зброю для ЗСУ.

Тож Україна сказала «ні» перемовинам, путін і собі відповів — «ні».

На той момент колективному Заходу здавалося, що зброї, котру він дає Україні, буде достатньо. А виявилось не так. Особливо після того, коли російські війська напередодні анонсованого літнього контрнаступу України поміняли тактику оборони. І українським військам після кількадечного наступу за підручником НАТО довелося самим перейти до оборони. Якби Залужний продовжив контрнаступ, як від нього вимагали, втрати українських військових разом з усім військовим спорядженням могли б бути колосальними.

Зважаючи на те, що росіяни на той момент уже серйозно підготувались, та враховуючи їхню велику перевагу в чисельності, влітку обрана Залужним тактика не призвела до ще серйознішого й трагічного для нас перелому. Адже тоді завданням добре підготовленої до стратегічної оборони російської армії було стояти і чекати, доки українська армія підійде, нахромиться на передбачений кацапами кілок, згорить у їхньому казані та витратить усю західну зброю.

Однак Залужний, чітко оцінивши можливості обох сторін, повернув хід війни в не вигідний оркам бік. Він не виправдав очікувань багатьох розігрітих піаром українців, але найважливіше, що він не виправдав очікувань окупантів. Адже в жовтні достатньо озброєні московити збирались у новий наступ на Україну. І цей план орків Залужний успішно зірвав, незважаючи на політичний тиск усередині країни, а іноді й Заходу.

Отже, літня ситуація на фронті була вкрай несприятливою для нашого контрнаступу, бо в російській армії була відчутна перевага, котру Залужний своєю тактикою звів до нуля.

Водночас завищені очікування та невдачі літнього наступу стали пусковим сигналом політичних розборок, у тому числі й у стані західних союзників.

Мережа — антиЗалужний

Що відбувається сьогодні довкола постаті Залужного? Хто ці люди, котрі кажуть, що Головнокомандувач не пред'явив перед ясними очима нардепів, офісу президента, уряду план дій на наступний рік, тому його треба відправити у відставку?

То, може, саме тому він не ділиться планами, що дуже добре знає цю всю нищу публіку й хто за нею стоїть?

Як відомо, вище керівництво України сором'язливо, майже як повія на окружній, промовчало про увесь цей політичний брудний блуд довкола популярного воєначальника.

Нагадаємо про закиди одіозного народного депутата Євгена Шевченка, котрого видворили з провладної фракції «Слуга народу», але котрий позиціонує себе як людина, дотична до Головного управління розвідки Міністерства оборони.

В одному з інтерв'ю він сказав, що не варто із Залужного робити месію, мовляв, генерал узагалі робить не те і завищено себе оцінює. І загалом, за словами Шевченка, Залужний не є великим полководцем.

«Скажіть, ці всі місяці піарити контрнаступ, а потім піти в лоб туди, де росіяни чекали нас, — прямо туди, на мініні поля і загородження, у цей бетон. І це — геній полководницької думки? Це Суворов чи що? Досить робити нам месій та ідолів. Ми самі створюємо

Головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний — символ непохитності самотній у парламенті.

формування громадської думки, — пояснює Дмитро Снегирьов. — Отже, громадську думку почали формувати в бік наявності конфлікту інтересів між політичним і військовим керівництвом».

Варто звернути увагу на ще одну деталь згаданого інтерв'ю Єрмака. На запитання Наталії Мосейчук, чи збирається Зеленський замінити Залужного на когось іншого, глава ОП сказав, що не чув про це і в нього немає такої інформації.

Тоді цікаво, хто ж уповноважував нардепа Шевченка до подібних заяв? І взагалі, його заява має тягнути за собою якісь правові наслідки? Адже він, порушуючи закон, ставить під сумнів фаховість українського офіцера вищої ланки.

Також неможливо оминати в його інтерв'ю ще й те, що неабияк різнуло слух. Це згадка про російського полководця Суворова. Дуже доречно й логічно. То що ж і хто там у світогляді ук-

тет, котрий він має сьогодні у суспільстві, пішов у політику.

Найімовірніше, офіс президента підкосила популярність Залужного, що її демонструють соціологічні опитування. Вони підживлюють відчай чинної влади від усвідомлення, що якщо Валерій Залужний вирішить піти в політику, він може створити найпотужнішу політичну силу.

Отже, ОП намагається випередити події, робить помилки й демонструє таким чином свої страхи всьому світу.

Водночас Банкова може прискорити реалізацію своїх жахливих марень, якщо звільнить Залужного. Адже тоді він, не чекаючи закінчення війни, зможе розпочати політичну діяльність. Якщо, звісно, в нього є таке бажання.

У будь-якому разі всі прекрасно розуміють, що Залужному під силу змінити владу: її мораль, сутність і примітивний світогляд. Тому програма влади наразі читається легко.

«Частина перша — дискредитувати Залужного. Частина друга — посадити. Про останнє ми також усе знаємо. Були відповідні публікації, котрі ніхто не спростовує», — каже громадський діяч Карл Волох.

Скажімо, саме Валерія Залужного і Сергія Наєва намагаються зробити винними у втраті півдня України. Тобто, все перевертається з ніг на голову. Так і працюють політичні замовлення.

І хоча до виконавців цієї місії з дискредитації Залужного ні довіри, ні поваги немає, але, на жаль, нашим суспільством доволі легко можна маніпулювати й вводити необхідні нарративи. Вибори президента 2019 року це прекрасно продемонстрували.

Однак в офісі президента не враховують одну важливу річ: інколи люди набувають такого авторитету, що будь-яка спроба лити на них бруд не дає жодних результатів, бо до них це лайно не приліпає. Навпаки, це лише зміцнює постать, котру цькують на замовлення. І чим більше буде нападків на Залужного, тим більше зростатиме його популярність. А от той, хто лле бруд, зазвичай сам опиняється у лайні.

Обличчя нашої влади, як у краплині води, проявляється у ставленні до генерала Залужного та військових. Наразі налаштовує вона сама проти себе і народ, і військо.

Бо ж заздрість і дріб'язковість, що притаманні нашій владі, не роблять їй честі. А довіру народу генерал Залужний заслужив на полі борні. Адже всі прекрасно розуміють, що саме Валерій Залужний є тією людиною, котра фактично вже два роки рятує країну. ■

Офіс президента підкосила популярність Залужного, що її демонструють соціологічні опитування. Відчай у чинної влади — від усвідомлення, що якщо Валерій Залужний піде в політику, він може створити найпотужнішу політичну силу.

когось, а потім не хочемо визнавати, що король насправді голий. Правильно робить президент, коли не погоджується із Залужним. Я згоден з ним, тому що президент — реаліст», — видав далеку від реалій війни думку нардеп Євген Шевченко.

Ця заява з'явилась 14 листопада. А напередодні, 10 листопада, керівник офісу президента України Андрій Єрмак заявив у інтерв'ю Наталії Мосейчук на телеканалі «1+1», що у президента Володимира Зеленського та генерала Валерія Залужного єдина позиція — перемогти в цій війні. І між Залужним та Зеленським ведеться постійний діалог.

Між рядками цих уже звичних для влади вивертів слід читати: план з дискредитації головнокомандувача ЗСУ Валерія Залужного запущено в дію.

Цікаво, чи узгоджував Євген Шевченко свою оцінку з керівником ГУРУ Кирилом Будановим? Військовий експерт Дмитро Снегирьов зазначає, що подібна заява — не просто словосполучення, це спецтермін, який підпадає під класифікацію «активних операцій».

«Цей термін означає проведення спецслужбами певних заходів в інформаційному просторі країни з метою

раїнського розвідника?»

Нагадаємо, сам глава ГУРУ Буданов казав, що його відомство користується послугами Шевченка. Не будемо зараз аналізувати двозначність фрази «користуємось послугами», хоча чомусь виникають аналогії з важкими буднями трударів з округної.

Ще один рупор дискредитації Залужного, нардеп Мар'яна Безугла, також на декілька статей наговорила. Зоряний час депутатки, котра пройшла до Верховної Ради України як волонтер від столичної Оболони, настав тому, що ніхто, окрім цієї волонтерки, не взявся дискредитувати ні ЗСУ, ні Залужного.

Шоправда, завдяки їй рівень парламентаризму сягнув дна.

Політичний генералітет

А тепер про політичні пристрасті в середовищі військових.

Якщо говорити про період повномасштабного вторгнення, то єдиний генерал, котрий реально, відкрито зайшов у політику, — це генерал Буданов. Усі решта військових керівників — ні.

Водночас в Україні є достатньо впливові люди, котрі хочуть, щоб не Буданов, а саме Залужний, враховуючи автори-

МАНІПУЛЯЦІЇ

Марсіанські хроніки блокування підтримки України в США

Чи отримає Київ військову допомогу в цьому році?

Тетяна ПАРХОМЧУК

Як відомо, медійна частина політики — лише відлуння всіх явних та прихованих політичних процесів. Вершина айсберга. Наразі нам не видно всієї глибини політичної каламуті процесу неголосування за законопроект допомоги в пакеті Україні, Ізраїлю та Тайваню, що його заблокував сенат США.

Водночас є відчуття, що палкий прихильник України, республіканець, легендарний Джон Маккейн був би зараз дуже розчарований і не лише вчинком однопартійців, а й Конгресом загалом.

А на поверхні рухів цих напружених днів видно, як президент України Володимир Зеленський в останній момент відмовився виступати в Конгресі перед прийняттям рішення про допомогу Україні.

Попри всі теорії причин відмови, важко повірити в те, що президент це рішення приймав одноосібно. І Єрмак на цей раз також може бути тут ні до чого. Імовірно, так було вирішено зробити за рекомендацією Держдепу США. Адже те, що питання може бути непроголосованим, стало очевидним ще до початку засідання Конгресу — з характеру дискусій між двома партіями напередодні.

Республіканці зробили з Кисва розмінну монету?

Отже, в пакеті допомоги від Вашингтона передбачалось виділення коштів на суму 106 млрд доларів, з яких 61 млрд доларів призначався для України.

Каменем спотикання та публічною причиною для формального блокування цього закону стала незгода між демократами й республіканцями у вирішенні проблеми на кордоні між США та Мексикою.

Республіканці наполягають на більш жорстких заходах щодо контролю над імміграцією на кордоні США з Мексикою, вони хочуть заблокувати перехід стіною. А демократи не погоджуються фінансувати такий проєкт.

Варто зазначити, що питання лавини нелегалів через кордон з Мексикою є справжньою хронічною тривалою проблемою для Америки.

Водночас питання американсько-мексиканського кордону — це суперечка американського політичного істеблішменту, котра час від часу висвічується як один із важливих пунктів передвиборчих програм американських політиків.

Щоправда, певні пункти цих дискусій частково реалізовані, бо насправді шмат стіни на кордоні між США та Мексикою все ж таки спорудили. Також ця конфліктна історія мексиканського кордону стала головним боєм усіх президентів США протягом останніх тридцяти років.

Однак цікаво, що чинний президент Джо Байден переміг на виборах без гасла, що буде реалізовувати проєкт закриття кордону з Мексикою, і не збирався зосереджуватись на цій темі.

Власне, вбачається, що це не лише одна з причин, чому наразі політики не можуть досягти згоди, а й тема для маніпуляцій.

А про те, що московитські ходоки вже завбачливо новорічним авансом посівали поміж рядів республіканців, також ходять чутки.

Рубали сук, на котрому сидять

Водночас саме в момент «кидка» сенаторами України в США перебувала українська делегація на чолі з главою офісу президента Андрієм Єрмаком. Українські посланці виглядали не дуже переконливо на тлі того, що цілий рік з їхніх та інших владних кабінетів лився бруд на республіканців. А тепер вони ходили по кабінетах і просили підтримати цей пакет допомоги.

Зазначимо також, що напередодні засідання Конгресу з України до Америки не випустили політика, котрий має непогані контакти в середовищі сенаторів-республіканців. Так, ми знову про Порошенка.

Також нагадаємо, що понад рік тому саме республіканці влаштували демарш Єрмаку. Конгресвумен українського походження, республіканка Вікторія Спартц відкрито вимагала відставки глави офісу президента України та розслідування

діяльності цієї персони щодо можливих його зв'язків із ефесбешним та політичним оточенням путіна.

Допомогу Україні підвирили в повітрі

Однак варто зазначити, що питання пакетної допомоги потребує країн не знято з порядку денного зовсім.

Непідтримка надання допомоги формально звучить як «проголосували проти припинення дебатов щодо законопроекту». Якби дебати припинилися, то рішення виставили б на затвердження. Тобто законопроект підвирили в повітрі.

Хоча декотрі американські сенатори, кому не байдужа доля України, кажуть, що до Різдва може все помінятися.

Є очевидним: республіканці вважають, що Байден перебуває у слабкій позиції.

Звісно, що невиділення допомоги Україні посилює позиції диктатора московії путіна, котрий холоднокровоно спостерігає за політичною кризою в США та дискусіями у Європейському Союзі. Тут виділення допомоги Україні також є великим питан-

Республіканці вже в передвиборчій боротьбі. Й у вчинках президента США, демократа Байдена, як і в діях чинної української влади, проглядаються певні маніпуляції.

ням через жорстку позицію прем'єр-міністра Угорщини Віктора Орбана. Як відомо, він має добрі стосунки з московським диктатором путіном, а також тримає Угорщину в економічній та енергетичній залежності на газовій голці ерефії.

До речі, країни Євросоюзу вкотре взяли переглядати свої можливості, аби відмовитись від російського газу. Але якось мляво.

Республіканці не приховують своїх намірів. Для того, щоб президент Сполучених Штатів міг отримати від них згоду на виділення допомоги Україні, він має піти на значні поступки. Про це говорять навіть ті сенатори, котрі послідовно виступають за надання підтримки Україні.

Так, лідер республіканської меншості в сенаті Мітч Макконнелл підкреслював, що він закликатиме всіх сенаторів-республіканців голосувати проти законопроекту, незважаючи на те, що він вважає допомогу Україні необхідною.

Загалом прихильники України з числа республіканців заявляють, що підтримка України є необхідною, однак Білий дім має усвідомлювати, якою є реальність. А реальність, на їхню думку, полягає в пошуку компромісу в питанні кордону з Мексикою.

Також очевидно й те, що подекуди поведінка республіканців виглядає не як пошук компромісу, а як бажання принизити американську адміністрацію та особисто чинного президента Джозефа Байдена. Адже республіканці вже відчувають себе

Конгрес США підвісив питання військового виживання України.

в передвиборчій боротьбі. І багато хто з сенаторів хоче продемонструвати свою лояльність імовіроному претенденту на посаду президента Сполучених Штатів Дональду Трампу.

Таким чином питання підтримки України стає для чималої частини республіканців неактуальним. Винятково інструментом тиску на демократичну адміністрацію. І є загроза, що з кожним місяцем передвиборчої боротьби в Америці питання допомоги Україні відходитиме на задній план.

Надія є!

Однак не все так песимістично. За словами громадських активістів та медійників українського походження, котрі мають доступ до високих кабінетів Білого дому, скажімо, журналіста Богдана Боровця, із цим пакетом не все в порядку і його формат необхідно міняти.

Оскільки 61 млрд доларів, котрі передбачалися в ньому для України, розраховані не на наступний, 2024-й, рік і не є

марсіанців до вичавлення московитських окупантів з нашої землі та взагалі видалення їх поза межі нашої галактики як основної токсичної субстанції, що отруєє спосіб життя і світогляд багатьом демократичним країнам?

Перемовини з людожером?

А тим часом з'явилась інформація від першого заступника помічника президента США з національної безпеки Джонатана Файнера, що Вашингтон почав тиснути на путіна, аби той пішов на перемовини з Україною до кінця 2024 року, бо, мовляв, з'явилася певна альтернатива. Це не може не дивувати, бо зазвичай і союзники, і сателіти України намагалися тиснути на неї, а тут навпаки.

За словами Файнера, мета Сполучених Штатів полягає в тому, аби змусити росію обирати: або вона сідає за стіл переговорів з Україною, або Москва матиме справу із зовсім іншою Україною, котра спиратиметься на промислово-промислову базу Сполучених Штатів та Європи. З тією, яка буде здатна піти набагато потужніше в наступ, ніж було до цього. Це що, якась нова історія починається?

Однак і росія останнім часом знову почала робити натяжки західним партнерам України щодо можливості перемовин. Воєвчидь, Москва вважає себе наразі в позиції сильнішого. У відповідь і Європа, й Америка сказали, що Україна сама вирішує щодо перемовин.

Звісно, західним партнерам Києва не дуже хочеться воювати проти путіна в одному окопі з українцями, а тому вони до цього часу мали б по-дорослому усвідомити, що іншого вибору, як надавати Україні достатньо зброї, аби така імовірність була для колективного Заходу всього лиш страшним сном, — у них немає.

Проте цей тиск на росію знову виглядає як пуста балаканина. Бо на чому він базується? На тому, що союзники не можуть виділити допомогу Україні? Чи на тому, що транспортні шляхи в Європі для України перекриті? Чи на тому, що, незважаючи на санкції, росія отримала за нафту в цьому році 550 млрд євро?

Тож тиснути можна лише з позиції сили, а колективний Захід видається слабким. Він навіть на Орбана натиснути не може чи на Польщу. Про організацію ефективних санкцій узагалі вже не йдеться.

Американські сенатори від Республіканської партії мали б серйозно усвідомити, що дефіцит зброї в Україні може зіграти злий жарт із безпекою всієї Європи та Америки.

І у вчинках Байдена, як і в діях чинної української влади, проглядаються певні маніпуляції.

Усі публічні рухи української делегації під час скандального неголосування за пакетну допомогу виглядають як димова завіса. А завдання, напевне, полягало зовсім в іншому. ■

СПЕЦПРИЗНАЧЕНЦІ

Коуч для універсального солдата

Розвідники прокладають дорогу іншим, тому їхньою підготовкою займаються винятково професіонали

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Харків

Перед тим як стати Коучем (і за позивним, і за суттю. — Авт.) для розвідників, Роман Вільховецький пройшов три фронти — Харківський, Луганський та Бахмутський. На початку повномасштабної війни він був одним з наймолодших командирів добровольчого формування ТГ «Хартія», що нині має статус 13-ї бригади Нацгвардії України. На передовій чемпіон Європи з кількох видів спорту не лише нищив ворога у найгарячіших точках, а й займався організацією спостережних пунктів та оборонних укріплень. А ще, за словами побратимів, навіть під обстрілами, десь у підвалах, з ліхтариком читав книги з бойової підготовки і змушував учитися інших. Сьогодні весь отриманий досвід та знання передає майбутнім спецпризначенцям, які мусять стати, без перебільшення, універсальними солдатами.

«Хлопця треба довести до стану, коли він уже не тримається на ногах»

■ Романе, підготувати розвідника очевидно непросто, оскільки він повинен уміти все. Чи існують якісь критерії відбору кандидатів?

— Так, звичайно. У першу чергу — бажання. До нас ідуть лише добровільно, — розповів Коуч «Харківському пресклубу». — Потім проходить тест на фізичну витривалість. Кандидат мусить пробігти 10 кілометрів у берцях та формі і, як-то кажуть, не вмерти. А далі починаються психологічні питання. Людина щойно прибігла — голова гуде, дихати важко, а ти його починаєш «мордувати» табличкою множення і відтисканням від землі. Тобто хлопця треба довести до стану, коли він уже не тримається на ногах, проте здатний показати характер без оцього «я втомився, не можу». Потрібен дійсно справжній характер. Якщо людина падає, але встає зі словами: «Ні, я хочу! Дозвольте ще раз спробую», то це наша людина. «Фізуху» ми підтягнемо, але повинні бути внутрішній залізний стрижень і бажання.

Недавно був такий випадок. Хлопець пройшов фактично все. Тоді ми його підвели до річки і кажемо: «Пливи». На вулиці холодно, погода — глибоко осіння. Він подивився з-під лоба і починає роздгатися. Ми йому: «Ні-ні, ти мусиш бути в амуніції». Він знімає рюкзак. Ми йому: «Ні, так, пливи». Німа пауза, проте хлопець іде у воду. Я ледве встиг схопити його за руку. Ось таких беремо.

А далі з добровольцем треба просто працювати. Багато. Спочатку йде базова підготовка в Україні, потім також базова — за кордоном. Повернувшись сюди, тренуємося, доукомплектуємося. Є чимало спеціалізованих курсів усередині країни.

Ти мусиш уміти все. Кажуть, найскладніше тим, хто перебуває на першій лінії, але розвідники йдуть перед ними. Тобто йдуть туди, куди піхота ще не заходила, бо саме вони повинні її туди завести. Якщо виникає якийсь складне завдання, то відправляють розвідку. Потрібно мати відмінну фізичну форму, адже на собі доведеться багато чого нести. Ідеальне володіння зброєю теж не обхідне, тому що у тилу противника на тебе часто суне велика кількість людей, яку треба перемогти.

■ Чим вас вразили американські тренувальні полігони, куди ви їздили вже не раз?

— Вузькою специфікою. Якщо, наприклад, потрібно відпрацювати зачистку будівель, то бійців відвезуть до спеціально зведеного містечка чи села. Самі будівлі теж відрізняються. Є архітектура і європейського стилю, і східного. Причому з усіма комунікаціями, ресторанами, школами, поліцейськими дільницями. Бачив навіть кіоск з вівіскою «Ювелірка», де на полицях лежить біжутерія. Пам'ятаю також, як один будинок, за легендою, ми спочатку зачищали, а потім обороняли. Заходжу, а там — справжня біологія, де нібито чорні трансплантологи розчленовували людей. Усе дуже реалістично.

■ З іноземними інструкторами знаходили спільну мову?

— Так. Нас учили американці. Але

у них немає досвіду, який є у нас. Багато хто з них побував на двох війнах (Афганістан, Сирія), але там була зовсім інша війна. Не всі алгоритми дій нам підходять. Десь 50 на 50. Інформацію треба фільтрувати. Ба більше, коли ми показували їм відео з наших боїв, у них одразу — величезні очі. Такого вони не бачили, тому самі казали: «Ми у вас теж вчимося».

Загалом у них уся підготовка базується на практиці. Кожен боєць володіє фактично всіма видами зброї, водить автомобіль, працює з приладами нічного бачення. У нас це привілеї Сил спеціальних операцій, а там усе вміє навіть звичайний піхотинець.

■ Звісно, таких полігонів у нас немає. А чи вистачає сьогодні технічних ресурсів, аби розвідник почувався впевнено на передовій?

— Для виконання поставлених завдань потрібні сили і засоби, яких нам, чесно кажучи, не вистачає. Наприклад, зараз ми готуємося до виїзду. Нам україні потрібні дрони з тепловізорами, адже коли ти йти меш у розвідку на відкритій місцевості, то просто нікуди не дійдеш. Та навіть пересування посадкою без дрона — це вірна смерть. Сьогодні ситуація з БПЛА стала у нас трохи кращою, але у них теж стало краще. Ми вчимося, і вони вчать, тому динаміка війни дуже сильна.

«За ніч ситуація змінювалася кардинально»

■ Романе, перш ніж стати коучем, ви пройшли одразу три фронти — Харківський, Луганський і Бахмут. Напевно, це був зовсім різний досвід?

— Так, на всіх трьох напрямках була різна війна. На Харківському постійно працювала артилерія. Вони ж планували заїхати і пройти парадним маршем. Заїхали, але їх знищили. Було величезне бажання відкинути росіян подалі від міста, щоб вони не руйнували Салтівку. У центрі теж були прильоти. Серце кров'ю обливалося від руїн.

Моя перша операція була біля Питомника. Це поблизу дороги на Белгород. Нас безперервно поливали вогнем. Якщо траплялася тиша, то не довше, ніж на 30 хвилин. Причому ти нічого не бачиш. Просто чути, що танк завівся, виїхав і одразу починає «розбирати» все навкруги. Далі приєднується артилерія. Виліт — і одразу приліт. Стрільцьких боїв там не було. Вони стояли через поле від нас. За три кілометри.

■ Тобто ви відкинули рашистів від Харкова і тримали оборону?

— Так. А на Луганському напрямку ми наступали. То вже була війна у замінованих посадках, на полях, у болоті. Над нами постійно висіли дрони. По нас працювали снайпери.

У Бахмуті — це інша ситуація, оскільки ми тримали місто. Вої точилися за кожну вулицю, за кожен будинок із застосуванням усіх видів озброєння. По нас било все, від авіації до артилерії. Противник біля тебе міг з'явитися просто зненацька, перетнувши дорогу з протилежного боку. Один і той же будинок переходив з рук у руки по кілька разів, а вже не кажу про вулиці.

■ Проти вас воював «Вагнер»?

— Не тільки. Якщо на Харківському

Роман Вільховецький, позивний Коуч.

Розвідник мусить мати відмінну підготовку. Фото «Суспільного».

напрямку на нас ішли теж необстріляні війська, то в Бахмуті були ВДВ, що вже воювали. Був і «Вагнер», який не шкодував ні чужих, ні своїх. Їм допомагали так звані «чмобіки» — «витратний» матеріал. Росіяни щось вигадували, ми щось вигадували. За ніч ситуація змінювалася кардинально.

■ Тобто це не вигадка, що мобілізовані у них служать гарматним м'ясом?

— Не знаю, як зараз, а тоді довелось спостерігати таку картину. Взяли ми, наприклад, вулицю — і бачимо, як противник заводить піхоту для підготовки наступного бою. Вони тягнуть ящики з боекомплектом і можуть навіть спокійно ходити вулицею без страху бути вбитими. А якщо вбили — нічого, росія велика, ще пришлють. Далі на підготовлені позиції, так би мовити, «налегке» заходять професіонали і виконують штурмові дії.

У «вагнерівців», відповідно, гарматним м'ясом служили зеки, яких запускали у відкриті посадки по 30-40 осіб. Ми витрачали на них боекомплект, ресурси, засвічували свої позиції. Після цього, накриваючи нас вогнем, ішли досвідчені. Ось у такий спосіб противник утилізував усіх мобілізованих злочинців.

Ми тримали оборону переважно на заводі й думали, що повторимо подвиг «Азовсталі». Але нас згодом перевели на інший напрямок.

■ Однією з причин гальмування контрнаступу фахівці наразі називають той факт, що рашисти скрізь нарили непролазні траншеї. Це так?

— Так. Ви можете подивитися на карті Токмацький напрямок. Це поля і суцільні посадки. Кожна з цих посадок — окопана. Там сидять росіяни. Як їх вбити звідти? Тільки штурмовими групами. Треба заходити піхотою і перевіряти кожен окоп. Але це все наші втрати.

До речі, інженерія у них розвинена дуже добре. Копати вони дійсно вміють. У зайнятих селах вирили траншеї від

хати до хати. А в самих хатах попідривали підлоги, вирили ями й з'єднали їх з вуличними окопами. А далі просто лежать на дивані й чекають штурму. Потім спокійно одягають броніки, беруть зброю і йдуть воювати.

А ось українці чомусь лінюються. Мовляв, якось буде. Може, й так «пронесе». Це абсолютно неправильний підхід. Я своїх змушую.

«Всі мої хлопці хочуть воювати, хочуть іти вперед»

■ Романе, зараз військові аналітики говорять про зимову кампанію без особливого оптимізму. А що ви думаєте з цього приводу? Ваші бійці готові?

— Я дуже самокритична людина, своїх треную добре, але при цьому кажу: «Ми готові на 30 відсотків». Потрібно, щоб у кожного був бойовий досвід. Потрібно постійно тренуватися, доукомплектувати техніку. Лише тоді ми будемо готові. Втім, мої хлопці зараз у добрій фізичній і психологічній формі. Вони всі хочуть воювати, хочуть іти вперед. Але якщо на все подивитися професійно, то потрібно працювати далі. Тобто постійно. Іноді шукаю особливі методи впливу.

■ Зараз нерідко лунає пропозиція зайти на територію росії й створити буферну зону, щоб їхня артилерія не біла по наших містах і селах. Як ви думаєте, після всього, що вони у нас накоїли, ми маємо на це моральне право?

— З військової точки зору, це дійсно слухна ідея. Але як людина я хочу відбити лише своє та домогтися справедливості.

■ А які успіхи на фронті ви назвали б остаточною перемогою?

— Відбиття всіх наших територій, включно з Кримом. А далі необхідно вздовж усього кордону окопатися у десять ліній, звести 30-метрову стіну, замінювати все, що тільки можна, й тримати кордон так, аби вони ніколи більше сюди не зайшли. ■

ЩОБ ПАМ'ЯТАЛИ

Жінка і острів

Раптово пішла у засвіти 66-річна Лариса Ребрита, яка 21 рік прожила на клаптику суші посеред Кам'янського водосховища й уже не уявляла свого життя деінде

Ганна ЯРОШЕНКО

Жінка жила на острові, що отримав назву Вишняки. Цей клаптик суші площею 1 тис. 500 гектарів оточують води Кам'янського водосховища, яке до 2017 року називалося Дніпродзержинським, — однієї з шести великих штучних водойм у каскаді Дніпра, утвореної в 1963—1964 роках у результаті спорудження Середньодніпровської ГЕС.

Кажуть, коли створювали це водосховище, під затоплення готували велетенську територію — людей переселяли, а їхні будинки рівняли з землею. Усе це робилося поспіхом. А коли «згори» дали команду затопити місцевість, високі пагорби відмовилися коритися й умить стали островами. Так утворився й острів Вишняки, територія якого густо вкрита лісом, — її також урятувала від затоплення значна висота. Добратися до нього можна хіба за допомогою плавзасобу.

Тут первозданна природа, а спокій і тишу порушує хіба що спів пташок. Подейкують, що у цей райський куточок колись приїжджало на полювання високе начальство. А щоб було де зупинитися, там спорудили два будиночки. Один з них із часом зруйнувався. А в іншому 21 рік мешкала симпатична й душевна жінка Лариса Ребрита.

На наше прохання пані Лариса якось розповіла, як так сталося, що вона осіла на цьому клаптику суші. Як з'ясувалося, свого часу острів узяв в оренду один підприємець і найняв її з чоловіком на роботу на цю мисливську базу. Чоловік пані Лариси був егерем, а вона вела господарство: прибирала в будиночку, прала постільну білизну, за бажанням гостей накривала стіл. Так адресою проживання подружньої пари став острів Вишняки. Жінка пригадувала, що раніше сюди приїжджало чимало відомих людей. А згодом розпочалася боротьба за острів, який багатьом видався ласим шматком. Урешті-решт його відвоювало Українське товариство мисливців та рибалок.

Коли 2006 року не стало чоловіка Лариси Ребрита, лишившись на острові на самоті, вона спершу розгубилася. Досі їхнім моторним човном, без якого тут ніяк не обійтися, управляв чоловік, а жінка була лише пасажиркою. Отож їй довелося поспіхом учитися керувати маломірним судном самій, аби мати змогу вибиратися на «материк».

«Мені показали: оце так заводиться мотор, — сідай і їдь. Я завела й поїхала. Тепер за нагальної потреби їжджу, бува, і за вітряної погоди, коли здіймаються досить високі хвилі, і навіть у грозу, — хвалилася жінка. — Поміодори вродили свої, а картоплю й цибулю купую, бо через піщаний ґрунт тут мало що росте. Щоправда, персиків було стільки, що аж гілля ламалося. Шкода, що ви пізно приїхали».

У нічим не обгородженому дворі вільно гуляли кури та качки, а кози ходили слідом за господинею. Однак у такої свободи були й мінуси, адже на годівницю пенсіонерки постійно полювали дикі тварини та птахи. «Цей рік особливо важкий,

— нарікала жінка. — То лисиці, то шуліки, то орли чи беркути крадуть домашню птицю. Собаки з ними не справляються».

Був час, коли пані Лариса мріяла назбирати грошей і придбати будинок у селі Світлогірське, що нині входить до Кобеляцької територіальної громади, до якого від острова 4 кілометри водного шляху, прекрасно розуміючи, що в нинішньому житті вона мешкає на пташиних правах (її хата, що лишилася в малому селі Ревущине без нагляду, розвалена й розграбована). Задля цього тримала багато свинок. Однак мрія жінки, яка нікому не чинила зла, допомогли похоронити «добрі» люди. «Одного дня приїхали сюди з новою потребою взимку долаю 4 кілометри до Світлогірського по льоду. Але тільки тоді, коли стежку по ньому протопчуть рибалки. Хоч і в такому разі, якщо чесно, стараюся зайвий раз не перетинати водосховища, бо це небезпечно — можна й провалитися крізь кригу».

Вісім років тому померла маленька пані Лариси, яка певний час жила з нею на острові (це трапилось 2 березня,

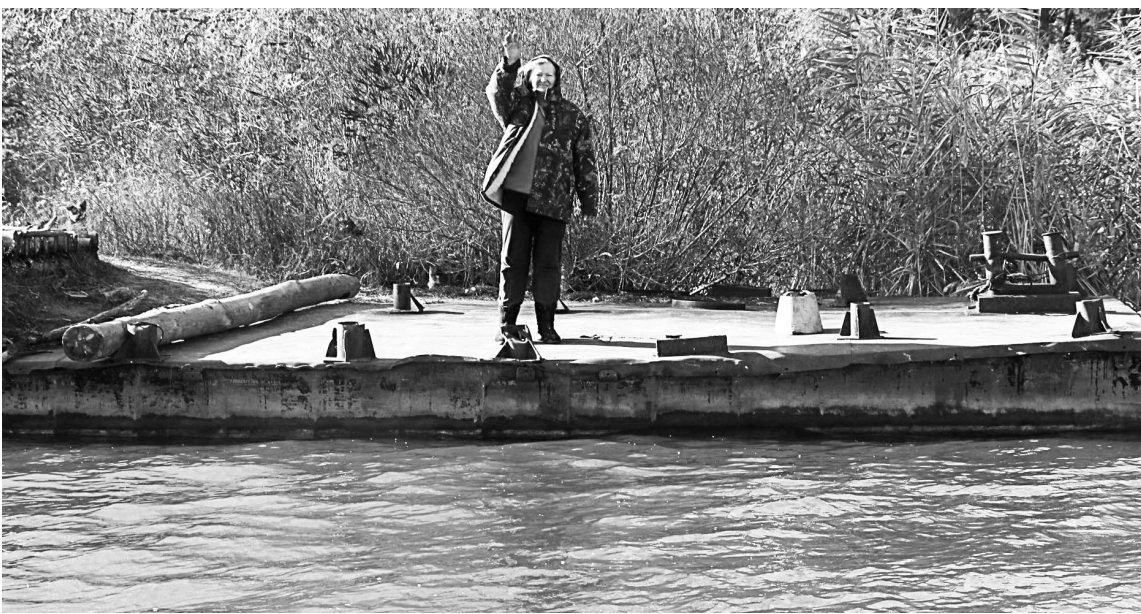
Вона була по-своєму героїчною жінкою. Прожити стільки років на самоті на клаптику суші посеред води — погодьтеся, на таке не кожен здатний

рошчалася і з мрією про власне житло, бо з дрібної пенсії навіть за великого бажання неможливо було щось відкласти. Отак пенсіонерка, можна сказати, стала заручницею великого безлюдного острова.

«Мені просто нікуди діватися. З іншого боку, вже звикла до цього місця й навіть прикипіла до нього душею. Таке враження, ніби я тут провела все життя, — зізнавалася жінка. — Хоч узимку тут дуже важко. Поки водосховище не покриється товстим шаром льоду, ти геть відірваний від світу. Тому якщо влітку хліб купую в сільському магазині, то взимку печу його сама. Дров тут хоч відбавляй: у лісі багато сухостійних і зламаних сильним вітром дерев. Зі згаданих причин без запасів харчових продуктів на острові ніяк не обійтися. Тож завжди заковую про запас два

Лариса Ребрита ніколи не нудьгувала без благ цивілізації.

Найдужче пані Лариса любила на острові весну й осінь.
Фото Костянтина БОБРИЦЕВА.

мішки борошна, мішок цукру, дві сітки картоплі, близько 20 літрів олії. За нагальної потреби взимку долаю 4 кілометри до Світлогірського по льоду. Але тільки тоді, коли стежку по ньому протопчуть рибалки. Хоч і в такому разі, якщо чесно, стараюся зайвий раз не перетинати водосховища, бо це небезпечно — можна й провалитися крізь кригу».

Вісім років тому померла маленька пані Лариси, яка певний час жила з нею на острові (це трапилось 2 березня,

«Телевізора я не дивилася бозна-скільки років. Натомість багато читаю. Усі, хто знає про мою пристрасть до читання, привозять мені книги, але їх усе одно бракує. Я вже кожну книжку по три-чотири рази перечитала, — ділилася Лариса Ребрита. — Працівники компанії, яка хотіла стати власницею цієї бази, пробурили і свердловину для води, але взимку мало сонця, тому й енергії, яку генерують сонячні панелі, обмаль для роботи насоса. Отож воду доводиться

побачивши її, знову ховалися в лісі. «Досить довго навідувалася й лань, проте останнім часом її чомусь не видно. На жаль, тут промишляють багато браконьєрів», — зітхала жінка.

Останнім часом працівники Кобеляцької місцевої організації Українського товариства мисливців та рибалок у категоричній формі попередили телефоном Ларису Ребриту, що вона мусить покинути острів, оскільки не має на мисливську базу жодних майнових прав. Дали змогу лише перезимувати. Тож жінка, якій було просто нікуди податися, бідкалася, що від такої новини в неї розболілося серце, почав «стрибати» артеріальний тиск. Ба більше, скаржилася, що після того попередження стала боятися за своє життя і навіть зверталася до поліції. І от нещодавно стало відомо, що 66-річна жителька острова Вишняки не пережила навіть зими, а її тварини лишилися без нагляду. Наразі їх збираються евакуювати волонтери.

«У смерть Лариси Ребрита важко повірити, адже вона була не такою літньою жінкою. Я її не так давно навідував, вона була, як завжди, привітною, норвила чимось пригостити, — говорить знайний художник із Кобеляк Костянтин Бобрицев (пані Лариса була героїнею його знімків). — Важко на душі від цієї сумної звістки. Вона була по-своєму героїчною жінкою. Прожити стільки років на самоті на клаптику суші посеред води — погодьтеся, на таке не кожен здатний». ■

коли лід уже був ненадійним). Покійну тоді з великими труднощами вивезли по воді з кригою на човні, аби поховати в селі.

Раніше на острові взагалі не було електрики. Тільки коли на мисливську базу приїжджали поважні гості, вмикали електричний генератор, що працював на бензині. Пані Лариса ж зовсім відмовилася від нього, бо він їй був не по кишені (щогодини «з'їдав» літр пального), і жила взагалі без світла: коли смеркало, лягала спати, а вставала зі сходом сонця. Та якось їй усміхнулася фортуна: одна з компаній, яка хотіла купити мисливську базу (але щось не склалося), встановила неподалік будинку, що став домівкою самотньої жінки, шість сонячних панелей. Вона все переживала, аби їх не демонтували.

тягати з єдиного на весь острів колодязя. Улітку ж тут жарко, бо сосни не надто захищають від сонця. До того ж допікають міради комарів. Здавалося б, тут хоч голий ходи, адже навколо жодної живої душі. Та я спекотного дня не можу навіть штани зняти, бо з'їдять комарі або гедзі. Тому найдужче люблю на острові весну й осінь. Загалом це місце має позитивну енергетику, і хороші люди сюди неодмінно повертаються. А пересели мене звідси до цивілізації — я там просто не виживу».

Коли пані Ларису запитували, як вона не боїться жити на порожньому острові, жінка відповідала: людина до всього звикає, до того ж тут, мовляв, і бояться нікого — людей взагалі немає. А диких тварин чого остерігатися? Ікласті кабани, які неодноразово забігали до необгородженого двору,

Леся ПАНЧЕНКО, кандидат філософських наук, професор

Образ енциклопедиста сьогодні майже не згадується у медійному просторі, затьмареному примарами та ілюзіями, спричиненими як технофобіями, так і техноїдіями постіндустріальної доби. Але зникнення енциклопедиста з медійного простору не означає втрату його значущості у сучасних соціокультурних контекстах. Адже енциклопедист у сучасному світі — не ходяча вікіпедія і не прообраз штучного інтелекту, а людина, яка здатна спрямовувати свої знання, вміння і навички на благо людства, країни і співвітчизників, проливаючи світло розуму, широту душі й усі християнські чесноти, сконцентровані у серці.

Саме таким є Андрущенко Віктор Петрович — доктор філософських наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, член-кореспондент НАН України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, президент асоціації ректорів педагогічних університетів України та Європи.

Наукові дослідження Віктора Андрущенко розпочав зі студентської лави та навчання в аспірантурі. Першою самостійною і серйозною роботою стала монографія «Людина в системі культури розвинутого соціалізму» (1984 р.), підготовлена за результатами наукових досліджень 1978–1984 рр. У книзі викристалізувались коло наукових інтересів і проблематика, на яких було зосереджено увагу в подальшому. Це — людина, культура, виховання й освіта. Згодом це проблемне поле розширилось: до нього ще додалась ідеологія. Це знайшло відбиток в одноосібній монографії В. Андрущенко «Ідеологічна ефективність культури» (1988 р.). Увага автора в ній зосереджувалась на колі питань, пов'язаних із впливом ідеології на культуру і навпаки.

Особистість В. Андрущенко як філософа формувалась у завершальний період «відлиги», коли відбувалося знайомство з новими течіями західної філософської думки, передусім екзистенціалізмом, критичною теорією суспільства Франкфуртської школи, феноменологією, позитивізмом і прагматизмом. В Україні навіть у період так званого «застою» за інерцією ще тривала «відлига», вимагаючи зміни тоталітарної ідеології. Після «відлиги» ідеологічний тиск комуністичного режиму посилювався, особливо в освіті, але навіть за цих обставин жорсткі рамки, встановлені партійними функціонерами та їхніми псевдонауковими прибічниками, порушувались молодого покоління філософів та публіцистів. Окрім прямого зіткнення з владою, значна кількість філософів робили своєрідні «підкопи» під радянські еталони філософської творчості та стереотипи філософського мислення.

Майстром таких «підкопів» був Віктор Андрущенко ще в студентські роки. На такі радикальні світоглядні зміни і моральну стійкість його надихнули науковий співробітник Інституту філософії НАН України Василь Лісовий, доцент університету Раїса Іванченко та науковий керівник, завідувач кафедри історії української філософії, професор Володимир Дмитриченко, які в своїх наукових працях засуджували тоталітарний режим, пропагували ідеї незалежності України та свободи. Щоправда, інформація, яка поширювалася завдяки подвижницькій діяльності дисидентів, які вели активну боротьбу з догматизованим марксизмом і радянським тоталітарним режимом (В'ячеслав Чорновіл, Левко Лук'яненко, Степан Хмара та інші), до студентів та молодих науковців ледь проривались. На їхніх шляхах стояли потужні ідеологічні бар'єри, майстерно вибудовані цим самим режимом.

Життя поступово розвінчувало ілюзії. Болюче вдарила по свідомості молодого вченого правда про «реальний соціалізм», злочинну діяльність керівної еліти партії, репресії та Голодомор... Пошук відповідей на запитання про те, «хто винен» і «як жити далі» повернули інтерес В. Андрущенко до заборонених книг, а також до спілкування з критиками радянського режиму. Те, що зараз називається oral history (усна історія), розголошувала свої наративи ледь не в усіх хатах простих українців. Справжній духовний переворот у світоглядній культурі В. Андрущенко зробили книги, написані втікачами з колишнього СРСР та видані за кордоном у видавництвах Торонто, Мюнхена, Нью-Йорка, Праги. Він знайшов їх на горіщі у будинку свого діда. Доля та ангел-охоронець не просто так підготували таку екзистенційну зустріч.

Як у багатьох самостійно мислячих вітчизняних і зарубіжних вчених-суспільствознавців, у В. Андрущенко знайшлися сили й мужність (за настановами І. Канта) «довіритись своєму розуму», відійти від ортодоксального марксизму, критично оцінити власну філософську культуру та методологічні засади дослідження актуальних соціальних проблем. Результатом цього переосмислення стала його робота, підготовлена спільно з відомим українським філо-

Окрім прямого зіткнення з владою, значна кількість філософів робили своєрідні «підкопи» під радянські еталони філософської творчості та стереотипи філософського мислення.

софом і державотворцем, професором Миколою Михальченком (який на той час був радником першого президента незалежної України Л. Кравчука з гуманітарної політики), у 1993 році філософська громадськість побачила книгу (курс лекцій) В. Андрущенко, М. Михальченка «Сучасна соціальна філософія» (Кн. 1–2). Це був рішучий крок у бік дійсно самостійного мислення і власної громадянської позиції.

Запропонований курс лекцій став першим в Україні (і в країнах, що утворились на теренах колишнього СРСР) навчальним посібником із соціальної філософії. Він вводив читача в одну з найбільш багатих і цікавих галузей духовної культури людства, знайомив з досвідом світової філософської думки у визначенні загальноцивілізаційних засад буття людини і суспільства. Книга викликала неабияку зацікавленість як серед викладачів та науковців, так і серед студентів. Вона принесла авторам визнання як провідним науковцям України в царині соціальної філософії.

У 2000 році світова філософська думка збагатилась одноосібним підручником В. Андрущенко «Історія соціальної філософії». Західноєвропейський

Одна з перших книг «Світанок Європи».

контекст». Автор запропонував парадигмальну модель розвитку історії соціально-філософської думки. Нове прочитання першоджерел — від Конфуція і Платона до Арона і Габермаса — дало можливість висунути гіпотезу про те, що філософи різних часів і народів намагались проникнути в «таїнство соціального» і встановити його репрезентації на кожному новому повороті історії. Підручник отримав

першу премію Національної академії педагогічних наук України 2000 року.

Авторським колективом харківських і київських учених під керівництвом і за участю В. Андрущенко були підготовлені і видані підручники «Соціологія. Наука про суспільство», «Політологія. Наука про політику», «Філософія», «Соціальна філософія», а також «Короткий енциклопедичний словник із соціальної філософії». Зазначені видання сформували своєрідний фундамент «критичної маси» новітнього філософського знання, яка забезпечила реалізацію Концепції гуманітарної освіти, розробленої під керівництвом В. Андрущенко і затвердженої Міністерством освіти у 1996 році.

Вагомим є внесок В. Андрущенко у формування теоретико-методологічної платформи політології та філософії історії. Значний резонанс мала в українському суспільстві книга В. Андрущенко та М. Михальченка «Біловожжя. Леонід Кравчук. Україна 1991–1995». Вона презентувала одну з перших спроб осмислення першого п'ятиріччя новітньої української історії, її дійових осіб і виконавців, становлення незалежності і пер-

ПОСТАТЬ

Освіта

нотатки до біографії Віктора Андрущенко, українського енциклопедиста

ших реформаторських кроків щодо її утвердження.

Новим словом у політичній персоналістиці стали книги В. Андрущенко та М. Михальченка «Україна, разделенная в себе» (Кн. 1–2. 2011 р.), а також їхня книга «Леонід Кравчук. «Все мое життя стало політикою» (2021 р.). Окрім фактологічного висвітлення новітнього історичного матеріалу, переосмислення мало ще й вагомим загальнотеоретичним значенням. Доповнене оригінальними колективними монографіями (див. «Філософія політики» (Кн. 1–5), низкою підручників з політології, а особливо, індивідуальною монографією В. Андрущенко «Організоване суспільство» (Кн. 1–2), ці роботи заклали основу української політології.

У книзі «Організоване суспільство» аналізуються зміст та форма політичної організації суспільства в період переходу від тоталітаризму до демократії, від вульгарно-планової економіки до ринкової, від моноідеології до ідеологічного плюралізму; обґрунтовується висновок, що такою формою для України й країн постсоціалістичного простору має стати модель «організованого суспільства».

Зазначені видання заклали основу для нової методології політичного та історіософського аналізу суспільно-політичних явищ та процесів. Аналіз сформованої тематики автор продовжив у нашій дні книгою «В пошуках свободи» (2023 р.).

Як один з теоретиків, організаторів та практиків освітнього процесу Віктор Андрущенко високу увагу приділяв дослідженню феномену освіти, її модернізації відповідно до викликів XXI століття. Знаковими стали його книги «Роздуми про освіту» (2010-й та ін. роки), «Світанок Європи» (2013 р.), «Феномен освіти» (Кн. 1–5. 2020 р.), низка статей у наукових збірниках. Видані українською, російською, англійською і польською мовами, будучи презентованими

в Києві (Україна), Франкфурті-на-Майні (Німеччина), Варшаві та Кракові (Польща), книги отримали високу оцінку світової наукової та педагогічної громадськості.

Метою численних поїздок В. Андрущенко країнами Європи і світу було вивчення їхніх культур, системи організації освіти, науки і виховання учнівської та студентської молоді, ознайомлення міжнародної громади з драматичною історією нашої країни, організація вітчизняних освітніх, наукових, культурологічних процесів. В аудиторіях університетів Німеччини і Польщі, Аргентини і Бразилії, США і Китаю, Канади та Італії, Молдови і Литви, Казахстану і Туреччини та багатьох інших країн світу під час зустрічей з керівниками державних установ і відомств, закладів освіти, представниками діаспори й пересічними громадянами він неодмінно підкреслював історичну велич і значимість України, її культури і людськості, прагнення українців до незалежності і співпраці з усіма країнами світу.

Вагомими та практично спрямованими були й залишаються нині зустрічі В. Андрущенко з представниками української діаспори, зокрема, в Канаді, Бразилії, Аргентині, інших країнах Європи та світу щодо вивчення української мови, культури, поточної політики, міжнародних практик.

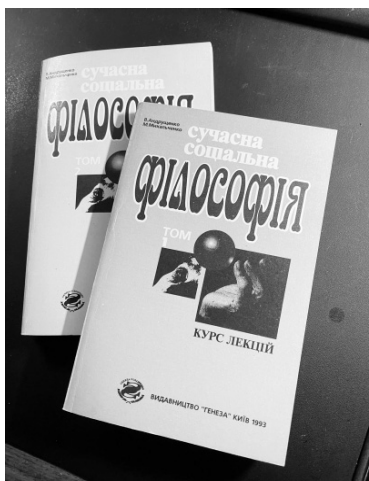
Він намагався зрозуміти політику і практику найближчих сусідів, започаткувати з ними співпрацю в галузі науки і освіти, водночас, уже в початковий період Незалежності, бачив (а ще більше відчував) ідентичність українського народу і властолубства, спрямованість політики російського керівництва й частини російського люду на знищення народів, що так чи інакше потрапляли в орбіту їхнього зажерливого погляду. Він не сприймав амбітні наміри росії щодо світового панування, її претензії щодо ук-

ПОСТАТЬ

як Via Lucis:

Родина Віктора Петровича.

раїнських територій, людності і культури. Монографія «В пошуках свободи. Історіософія української культури від найдавніших часів і до наших днів» (2023 р.) розвінчує історично зрощене злочинне ставлення росії до України, викрадення (й привласнення) росіянами надбань української культури, приниження українства гібридними методами й прямими репресіями. Сучасна війна, підкреслював Віктор Андрущенко, стала логічним продовженням імперської політики росії проти України. Одночасно він відстоює справедливість українського опору агресії, нашої тотальної боротьби за свободу і незалежність, неминучість української перемоги.

Помітним внеском у розвиток європейської педагогічної освіти є ініціатива В. Андрущенка щодо створення Міжнародної асоціації ректорів педагогічних університетів Європи (2010 р.), обґрунтований і впроваджений у практику проект «Педагогічна конституція Європи» (2013 р.).

Після широкоформатних дискусій, що відбувались у Києві, Кишиневі, Варшаві, Празі та інших містах Європи, у старовинному німецькому місті Франкфурт-на-Майні відбувся Другий форум Асоціації ректорів педагогічних університетів Європи, де було прийнято «Педагогічну Конституцію Європи». Ця подія має непересічний характер. Її сенс і значення — у продовженні та поглибленні Паризьких, Лісабонських, Страсбурзьких та Болонських домовленостей щодо узгодження пріоритетів розвитку освіти у європейському просторі наприкінці ХХ — на початку (в першій половині) ХХІ століття. Цін-

ності, задекларовані в цьому документі, мають загальнолюдське значення й однаково потрібні народам і країнам європейського простору. «Педагогічна Конституція Європи» встановлює принципи узгодженої трансуніверситетської політики, регламентує педагогічну діяльність та визначає загальний механізм підготовки педагогічних кадрів. На його основі ми маємо намір готувати вчителя, який виховає нові покоління європейців, здатних жити у спільному Європейському Домі у повазі, порозумінні і співпраці на основі таких загальнолюдських цінностей, як демократія і права людини, миролюбство й екологічна безпека, солідарність тощо.

Відомою в Україні й за її межами стала фундаментальна розробка В. Андрущенка «Феномен освіти» (Кн. 1–5). Через участь у численних дискусіях, із повагою до попередніх дослідників автор зосереджується на таких питаннях, як природа і сутність освіти, її зміст та структурно-функціональний аналіз, становлення та розвиток європейського простору освіти, основні моделі освітнього процесу, місце та роль людини в освіті (Кн. 1). Окрім цього, аналізується сучасний стан та перспективи розвитку вищої (університетської) освіти в Україні та європейському просторі; узагальнюються вимоги-виклики, які делегує до кожного з основних напрямів вищої освіти сучасне суспільство, інноваційні зміни в них, перспективи розвитку в першій половині ХХІ століття.

В третій книзі аналізуються основні екзистенційні освітнього процесу, що розгортається в реальному суспільстві в межах реального простору та часі, які переживає особистість (учасник освітнього процесу) як необхідні моменти її становлення та розвитку. Автор аналізує філософські, психологічні, соціологічні, антропологічні та інші аспекти цього процесу. Він зазначає, що ефективною освіта стає лише в тому разі, якщо будь-яка вимога впроваджується за умови, що учень (а пізніше студент) відчуває радість від свого перебування в закладі освіти.

В четвертій книзі аналізуються витики та історичний шлях розвитку освіти в Україні від найдавніших часів і до сучасності. Автор відзначає споконвічне прагнення і звита-

ги українців щодо забезпечення наступним поколінням належної освіти, боротьбу за власну віру, мову, культуру. Від «Повчання» Володимира Мономаха і до наших днів українська освіта завжди здійснювалась на основі єдності національних і загальнолюдських пріоритетів, формувала національний дух, виховувала національно свідому особистість.

П'ята книга зазначеного циклу містить вибрані статті В. Андрущенка, опубліковані в останні 5–10 років у наукових часописах, насамперед у часописі «Вища освіта України». Статті присвячені актуальним проблемам модернізації освіти, ціннісному контексту та європейській стратегії розвитку. Опубліковані в різний час, вони дають уявлення генези поглядів автора на українську освіту, суперечності та проблеми, що її супроводжували в той чи інший період вітчизняної історії.

До безсумнівного добробку Віктора Андрущенка відноситься розробка моделі (концепції), заснування та розбудова Інституту вищої освіти НАПН України. Такого Інституту в системі педагогічної освіти України ще не було. Як його перший директор (1999–2003 рр.) Віктор Андрущенко не тільки розробив концепцію діяльності Інституту, а й підібрав висококваліфіковані кадри, разом з ними оновив матеріальну базу інституту, відкрив аспірантуру та докторантуру, сформулював основні напрями досліджень, налагодив

є переможцями європейських і світових спортивних зустрічей, чемпіонатів, змагань. В університеті навчалися уславлені боксери-важковаговики Віталій і Володимир Клички, чемпіонка світу з танців на льоду Оксана Баюл, чемпіони Європи та світу з боротьби на поясах та з тайського боксу, інших міжнародних змагань. Кафедрою футболу університету завідує знаменитий олімпійський чемпіон, тренер команди «Динамо» (Київ) Олексій Михайличенко. До речі, нині тут навчаються десятки футболістів-динамівців як основного, так і молодіжного складів.

Обіймаючи посаду ректора університету (з 2003 р.), Віктор Андрущенко віддає йому всі свої сили і сумління. Разом з групою науковців відродив справжню історію заснування та розвитку університету, розширив академічно-предметну базу, ввів нові навчально-наукові напрями, збільшив контингент студентів, розширив і поглибив практику міжнародного співробітництва, активізував дослідницькі студії, відкрив нові бази студентських польових практик, активізував широкоформатну роботу зі студентами, підготував підґрунтя для отримання університетом статусу класичного, дослідницького, започаткував співпрацю університету з міжнародним молодіжним табором «Український Артек».

За високі досягнення в галузі освіти, філософії і культурології, авторитет у галузі теорії і практики Віктора Андрущенка обрано почесним доктором Дніпропетровського національного університету імені О. Гончара, Харківського національного університету імені В. Каразіна, Харківського національного педагогічного університету імені Г. Сковороди, Південноукраїнського національного педа-

в освіті» (Кн. 1–7) (співавтори Р. Вернидуб, В. Савельєв, Л. Панченко та ін.) отримав Третю премію Міжнародного фонду імені Івана Франка.

Окремою стежкою життєвого шляху В. Андрущенка є його творчість як письменника-публіциста, члена Національної спілки письменників України. Розпочалась вона в зрілому віці з маленьких публіцистичних нарисів про колег та друзів, з якими в різні часи зводила його доля. Вражаючими змістовно, просякнуті духом поваги та любові до людини, спрямовані на підняття авторитету того, про кого йдеться в певному оповіданні, нариси В. Андрущенка утверджували такі людські чесноти, як розум і працелюбство, відповідальне ставлення до себе й до людей, з якими йдеш поруч, почуття патріотизму, любові до України й прагнення до співпраці з народами і культурами світу. З глибиною повагою він описує характери, діяльність та життєві пошуки перших керівників, президентів України, зокрема Леоніда Кравчука, Леоніда Кучми, Віктора Ющенка. Саме через особистісний опис реалій сьогодення (книги підготовлені разом з М. Михальченком) читач знаходить відповідь на запитання: як колишні комуністи-ленінці змогли вирватися із полону колишньої всеїсної ідеологічної в'язниці, повернутися до одвічних народних прагнень та, перейнявшись духом народу, взяти на себе відповідальність за доленосні перетворення, продиктовані велінням часу.

Не менш евристичними та насиченими є нариси-замальовки про життя і творчість поважних і шанованих представників (керівників) вітчизняного та закордонного науково-освітнього простору. Героями цих нарисів стали Борис Патон, Василь Кремень, Михайло Згуровський, Леонід Губерський, Анатолій Павленко, Іван Прокопенко, Ян Лащик і багато інших особистостей, котрі зробили вагомий внесок у розвиток науки, освіти і культури України та низки країн Європи.

Вражаючими за змістом і художньою майстерністю у викладі матеріалу стали його книги «Про маленького Вітуса», «Зіркові світанки», «Про батька», відомих та видатних представників академічного загалу, ректорів університетів України, особистих товаришів та друзів. Його публіцистичні праці цілком заслужено й повноформатно увійшли до скарбниці української публіцистики.

Віктор Андрущенко створив свою унікальну гуманістичну версію осмислення української науки, культури, освіти і виховання. Християнська етика для нього — це не просто декларація, а скарбниця імперативів, настанов і порад, що торкаються не тільки професійного, а й повсякденного життя, де домінують альтруїзм, служіння освіти і науці.

Талановитий науковець, освітній топменеджер, відповідальний стратег розвитку освіти і науки, педагог і наставник учнівської та студентської молоді, товариш і порадник чисельної громади його колег і друзів — усе це про нього. Але передусім він є палким патріотом, який віддає усього себе Україні та українцям. ■

Віктор Андрущенко створив свою унікальну гуманістичну версію осмислення української науки, культури, освіти і виховання. Християнська етика для нього — це не просто декларація, а скарбниця імперативів, настанов і порад, що торкаються не тільки професійного, а й повсякденного життя, де домінують альтруїзм, служіння освіти і науці.

співпрацю з провідними університетами України, заснував наукові часописи «Вища освіта України» та «Філософія освіти», видав низку підручників, наукових посібників, колективних та індивідуальних монографій.

Віктор Андрущенко є пристрасним прихильником спорту, докладає чималих зусиль щодо фізкультурно-спортивної практики студентів університетів. Його участь у численних студентських Універсиадах (як одного з керівників української студентської спортивної спілки), зокрема в Італії, Польщі, Китаї, Туреччині та інших країнах світу, може слугувати зразком організаційної та виховної майстерності, налаштування українських спортсменів на перемогу, зрощення духу переможця, любові й готовності відстоювати інтереси і велич України на будь-яких життєвих майданчиках. За його ініціативою проводяться змагання на «Кубок ректора з мініфутболу», інтелектуальна боротьба за університетську «Шахову корону», змагання з баскетболу, спортивного орієнтування, боксу тощо. Десятки студентів

гогічного університету імені К. Д. Ушинського, низки зарубіжних університетів, зокрема таких країн, як Австрія, Грузія, Китай, Молдова, Литва, Словаччина, США тощо.

За здобутки у галузі освіти, науки й техніки Віктора Андрущенка нагороджено першою премією Академії педагогічних наук України (2000 р.); дипломом лауреата премії імені Дмитра Чижевського Національної академії наук України (2003 р.); дипломом лауреата нагороди Ярослава Мудрого Академії наук вищої школи (2002 р.).

У 2013 р. у складі творчого колективу (Л. Губерський, В. Кремень тощо за розробку «Філософія освіти: пошук пріоритетів» (т. 1–7) Віктор Андрущенко отримав Державну премію в галузі освіти, а в 2017 р. — за фундаментальне дослідження «Цивілізаційний вибір України» (співавтори В. Бакіров, Л. Губерський, М. Попович та ін.) — Державну премію України в галузі науки та техніки. У 2018 р. творчий колектив під керівництвом В. Андрущенка за розробку проблеми «Ціннісний дискурс

Вадим ПЕПА,
заслужений журналіст України, лауреат
літературно-мистецьких премій
імені І. С. Нечуя-Левицького
та імені Олеса Гончара

Запроторений до в'язниці Джавахарлал Неру спромігся написати небуденного значення працю, видану 1955 р. в Москві обрізаним накладом у п'ять тисяч примірників. Для службового користування.

Неру переконав співгромадян, що арії з Подніпров'я, оминаючи Гімалаї, добувалися до узбережжя Індійського океану. Перший індійський і 138-й у світі космонавт Ракеш Шарма з високої орбіти мав сеанс зв'язку з прем'єр-міністром Індірою Ганді. На запитання, яка Індія з космічної висоти, відповів рядком з патріотичного вірша мовою хінді: «Прекрасніша від усіх на світі!». А ще мовив: «Така ж прекрасна й Україна, звідки приходили наші предки». З тієї ж височини також сказав: «Нарешті я побачив свою праматір».

На півдні Індії — на узбережжі Бенгальської затоки — населення світліше. Відрізняється від монголоїдної раси. Можливо, то вплив прибульців із предковичної Матері-Землі пращурів українського народу. В Україні за інерцією від позавчорашньої влади заявляє Джавахарлалом Неру замовчується. А в Індії вікопомне на слуху.

У 1981 році в індійському селі Пахаргарх, приналежному до штату Мадх'я-Прадеш, було відкрито печери, кам'яні стіни яких прикрашені кольоровими малюнками, барельєфами й скульптурами, що добре збереглися, хоч вік їхній, як встановлено дослідниками, — понад двадцять тисяч років. Ті зображення — ровесники насічок на кістках мамонтів та різьблених орнаментів з усвітньо відомої Мізинської археологічної культури. Можливо, вікопомне залишили у спадок майбутнім поколінням вихідці з «праматері», як мовив про Україну Ракеш Шарма.

Відкриття в доти недоступних пе-

■ ВИТОКИ

Українська нація — з такої ж вічності, як і «сини Ізраїля» в Біблії

НАН зобов'язана воскресити доісторичну пам'ять про Україну

черех Пахаргарх поставило перед наукою з-поміж іншого й таке запитання: серед тисячі з лишком наскельних начерків неодноразово зустрічаються зображення тварини з видимими ознаками оленя і вимерлого дикого бика-тура. Такого мутанта не знайти в жодному зоологічному каталозі. Нам же неабиякий інтерес до незвичайного через те, що привіллям дотепер збережених колядок і щедрівок, мовби поза історією вселюдської цивілізації, тури-олени розгулюють собі, як живі, справдешні, увічнені невмирущим поетичним словом:

*«Стоїть ми стоїть світлонька нова,
А в тій світлоньці, гей, газдиненька,
Гей, газдиненька на ім'я Анна.
Вона собі ходить, з челяддю говорить,
З челяддю говорить, в квартиру ся дивить.
Дивить ся, дивить в чисте поле,
В чисте поле, під темний лісок.
Ой висмотріла дивнеє звіря,
Дивнеє звіря тура-оленя,
На голівці ж му дев'ять ріжечків...»*

/Записано в 1830-х роках у селі Глибому, Галичина./

За моєю здогадкою, «світлонька нова» — небозвід. А «газдиненька» — Ранкова Зоря. Воістину, диво з див — предковична й невмируща українська народна творчість.

Та ще не прискіпуймося до того, що деякі слова набагато пізнішого походження. Скажімо, ім'я Анна могло з'явитися десь після хрещення киян у воді річки Почайни 988 року.

Виспіване долетіло до сучасності крізь неміряні тисячоліття. Так же-

рельна вода б'є з бозна-якої глибини. Вириваючись на поверхню, вона збагачується цілющими мінералами. Так само й з колядками та щедрівками, а також із поезією календарно-обрядових дійств.

Доморощені спеціалісти запевняють, що термін «Київська Русь» виник у XIX ст. В безіменній «Історії русів» в ужитку — винятково «Давня Русь». Не виключено, що від первини, а це з-понад XXII тисячоліття до н. е., про нашу праматір мовилося як про край «творця блискавки» Кия — Кийська земля.

Звідтоді, а це з-понад XXII тисячоліття до нової доби, в Кийській землі на віки вічні залишили сліди тури, приречені вічністю на вмирання. В Адміністративно-територіальному довіднику України — незліченно найменувань поселень: Тур, Тур'є, Тури, Турильче, Туринка, Туриця, Туричани, Турівка, Турійське, Тур'я Ремети, Турове, Туровець, Туровичі, Тур'я, Тур'я Бистра, Тур'я Пасіка, Тур'я Поляна, Турятка... Всього не перелічити.

Які ж іще треба докази на підтвердження вічності української мови та її предковичних пісень? Лише переродженим на безпам'ятних Іванів невтямки, що український етнос — із такої ж вічності, як і «сини Ізраїля» в Біблії.

Село Ревушки Турійського району Волинської області розкинулось на березі річки Турія. Неповдалік — село Туропин. Тамтешні мешканці від одного покоління до майбутніх передають

прадавні спомини про те, що до річки Турії приходили на водопій стада найбільших, що плодилися на їхній землі, тварин. Звірі жахали тамтешніх мешканців таким ревищем, що люди лякалися й дивувалися. Саме від того страхітливого — Ревушки.

Сама по собі земля береже предковичну пам'ять українського етносу, починаючи з Мізина і Трипілля. У донесених до сучасності колядках і щедрівках тури — сірі, гребі звірі.

Якби НАН України воскресила доісторичну пам'ять українського народу, то, може, кремлівським верховодам заціпило б несосвітнену маячню про «єдиний народ». На превеликий жаль, для НАН України доісторична пам'ять українського роду-племіні — «закрита тема». Мовби гра в піддавки із зажерливим путінським замахом стерти багатостраждальну Україну з лиця землі.

Предковична пам'ять українського етносу незнищенна. Відродити Кия з такою ж правичною пам'яттю, як Зевс у давньогрецькій міфології, означає звеличити столицю незалежної Української держави, примножити її славу в світі.

Греція, Ізраїль, Індія, Китай, Японія, країни Європи, як і всі інші держави, докладають зусиль, щоб утверджуватися зі своєю доісторичною пам'яттю. Багатьом це вдається. Дай, Доле праведна, здобується на повнокровне відродження невмирущої пам'яті справіку рідної Матері-Землі. ■

■ ДИВО НА ГОРОДІ

Руслан ДУХОВ
Дніпропетровська область

Не уявляю свого життя без рослин та городу. У моїй колекції близько 800 різновидів овочевих, рідкісних екзотичних лікарських та квіткових рослин. Їх щороку ми висаджуємо на площі близько двох гектарів землі.

Роботи чимало, але вправляємося з усім цим господарством усією родиною. Улітку свій город не можу залишити навіть і на день. Кожна рослина потребує ретельного і постійного догляду. Бо якщо день проґавиш — не отримаєш очікуваного результату. І коли під час літньої спеки на сусідських городах не побачиш жодної людини, я цілий день на сонці зі планга поливаю своїх улюбленців. Іншого життя для себе вже не уявляю.

Мої фаворити — помідори. Їх, до речі, маю понад 300 відбірних сортів різного кольору, смаку та термінів дозрівання.

Водночас одне з почесних місць займає цікавий і малопоширений гарбуз — фіголистий. Його ботанічна назва — фіцефалія. Родом він із тропічної Америки, але й у нас дає гарні врожаї. Вирощую його вже понад 15 років. Ділюсь на-

■ ДИВО НА ГОРОДІ

Гарбуз фіголистий — скарбниця вітамінів

Кому насіння?

сінням із городниками-любителями.

Фіцефалія — цінна культура, має високі смакові та лікувальні властивості. Ми його вживаємо сирим, як звичайний кавун.

У м'якоті гарбуза є багато вітамінів і мінералів. Скажімо, вітамін D, що підсилює обмін речовин і зміцнює кістки. Багата фіцефалія на солі магнію, калію, міді, заліза, кальцію, фосфору, які впливають на процеси кровотворення.

До мене звертаються по насіння цього гарбуза ті, хто мають захворювання нирок і печінки. Для лікування треба вичавити пів склянки соку і приймати один раз на добу. Сік гарбуза ще має заспокійливий ефект, покращує сон.

Також фіголистий гарбуз нормалізує стан кровоносних судин, а вміст пектину знижує холестерин у крові й виводить його. Каротин, що міститься в ньому, благотворно впливає на гостроту зору, також гарбуз є

дієтичним продуктом для хворих на холецистит, гепатит, гострий і хронічний нефрит, а також серцево-судинні захворювання.

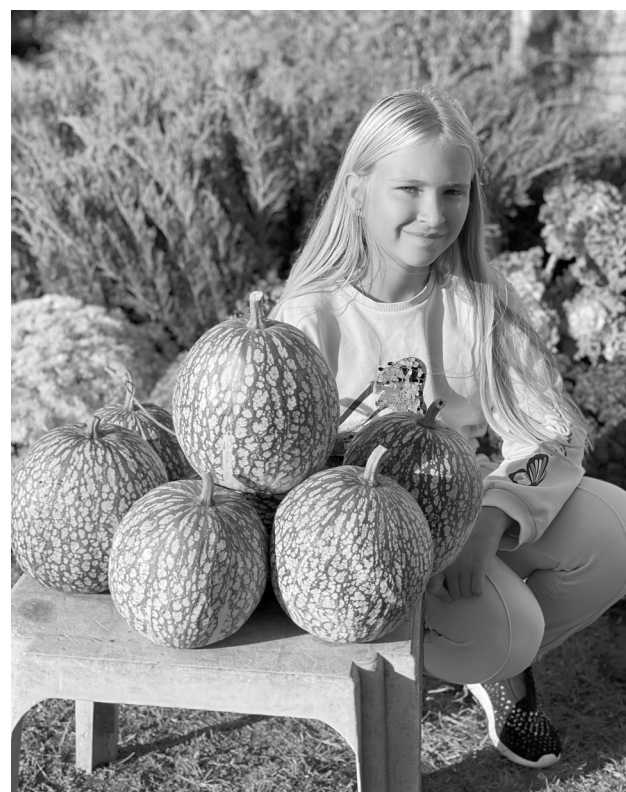
Випробував на собі лікувальні властивості гарбуза, коли обпік руку. Рана довго не гоїлась. Коли почав прикладати перемелену на м'ясорубку м'якоть, опік швидко затягнувся.

Корисне й насіння фіцефалії. У тибетській медицині його застосовують при лікуванні хвороб легень і туберкульозу.

Плоди фіголистого гарбуза зберігаються до 2 років. Вони добре переносять зиму в ледь теплому приміщенні.

Плоди сірвато-бежевого кольору, зверху вкриті довгими смугами з сітчастим малюнком. Зелені смуги широкі, а світлі — вузькі.

Гарно визрілі плоди дуже тверді. На одній рослині зав'язується понад 50 плодів! Молоді зав'язі дуже м'які й нагадують за смаком ківі та диню.

Фіголиста цілюща скарбниця родини Духових.

Існує безліч рецептів смачних страв із фіцефалії: салати, ікра, оладки. Її можна фарширувати, смажити на грилі та запікати в духовці зі спеціями. А консервовані молоді плоди — деліка-

тес на святковому столі.

Гарбуз фіголистий — холодостійка рослина, не боїться заморозків до мінус чотирьох градусів, успішно витримує перші осінні приморозки. У нашому регіоні плоди доз-

ривають набагато пізніше за звичайні гарбузи, тому насіння треба вибирати у листопаді. Ми зриваємо плоди перед самими заморозками.

Посадивши всього кілька кущиків, ви зможете забезпечити себе на цілий рік цінним лікувальним і дієтичним продуктом. Ще і для домашнього господарства згодиться. Скажімо, кури люблять м'якоть гарбуза. Завдяки йому рясно несуть яйця!

Спробуйте. Цей гарбуз легко виростити, й за мінімального догляду ви отримаєте корисні й смачні плоди.

Якщо вас зацікавив цей гарбуз, я поділюся насінням. Усім бажаючим, хто не забуде вкласти конверт зі зворотною адресою, безкоштовно надішлю насіння цього диво-гарбуза.

Пишіть: Руслан Духов, вул. Тюркіна, буд. 41, с. Мишуріна Ріг, Кам'янський р-н, Дніпропетровська обл., 51610. ■

ДОПОМОГА

Відчути документ на дотик

У Полтаві з'явився особливий принтер для людей з вадами зору

Полтавська обласна організація Українського товариства сліпих нараховує близько 1 тисячі 300 осіб з вадами зору.

Влада Співак.

Ганна ВОЛКОВА

Начальник управління стратегічного розвитку Полтавської міськради Влада Співак передала нещодавно спільноті слабоворих принтер зі шрифтом Брайля вартістю 225 тисяч гривень.

Принтер перебуватиме на балансі Полтавської обласної універсальної бібліотеки ім. І. П. Котляревського. Завдяки йому понад тисяча мешканців Полтави з порушенням зору матимуть можливість роздруковувати документи та інші текстові файли у доступному для них форматі.

Разом із принтером закупили й папір до нього.

— Наступним нашим кроком буде закупівля відеозбільшувача для товариства сліпих, а також планшетів, вайфай-роутерів та павербанків для 2-ї та 4-ї лікарень, щоб люди з вадами слуху за їхньою допомогою могли бути почутими, — повідомила Влада Співак і додала: — У Полтаві багато ветеранів російсько-української війни з інвалідністю. Вони втратили працездатність у боях за незалежність своєї країни. Це люди з ампутаціями кінцівок, з вадами зору чи слуху, які змушені користуватися кріслами колісними, милицями чи палицями. На жаль, наше середовище не адаптоване під їхні потреби, відтак вони обмежені у правах і реалізації себе.

Місту дуже бракує, зокрема, переносних пандусів на сходи і підйомників для крісел колісних. Вони мають бути як у будівлях, так і в транспорті — авто-

бусах, тролейбусах, потягах. Щоб люди з інвалідністю не відчували перепон у пересуванні й могли займатися навчанням, роботою, громадською діяльністю. Нам слід налагодити виробництво цих пристосувань. Так ми проявимо свою повагу до тих, хто має проблеми з пересуванням.

За словами голови правління Полтавської обласної організації Українського товариства сліпих Марини Бабець (в організації близько 1 тис. 300 осіб), сучасні технології значно полегшили життя людям з багатьма нозологіями. Завдяки спеціальним додаткам у смартфоні люди з проблемами зору можуть розпізнавати купюри, розрізняти кольори, дізнаватися вагу, самостійно поміряти тиск, температуру тіла. Нині озвучують досить багато комп'ютерних програм, у тому числі освітніх. Тож українці з порушенням зору можуть працювати, наприклад, копірайтерами. Для людей із зоровою нозологією наразі не проблема отримати документи в Центрі надання адміністративних послуг, бо там є спеціалісти, орієнтовані на обслуговування людей з інвалідністю.

Тепер же завдяки принтеру мешканці Полтави з порушенням зору матимуть можливість роздруковувати документи та інші текстові файли у доступному для них форматі, писати листи, звернення, статті чи вірші. Він допоможе їм у навчаннях.

— Ми дуже вдячні за таку турботу і сподіваємось, що це лише перший крок на шляху до створення в Полтаві ресур-

Марина Бабець — голова правління регіональної організації УТС.

сного центру для людей з порушенням зору, — сказала Марина Бабець.

Спільно з Тетяною Александровою Марина втілює ідею видання літератури для незрячих батьків, які вчать своїх дітей читати, а також для дітей, котрі опановують шрифт Брайля. Перша така книга у рукописному вигляді під назвою «Вірші та казки баби Мані» була презентована на заході.

Передану оргтехніку придбано на грантові кошти, залучені в рамках проекту «Бути почутим». Він реалізується завдяки фінансуванню уряду Канади, міністерств закордонних справ, торгівлі та розвитку і за ініціативи Міжнародної організації з міграції (МОМ) у межах програми «Людський вимір — інклюзивні дані для стабільності та розвитку». Особлива вдячність за співпрацю — про-

«Чарівний» принтер.

ектному спеціалісту відділу «Перехід та відновлення» МОМ Дмитру Мітяєву.

Виконавчим партнером став благодійний фонд «Світло надії» з Полтави в особі Анатолія Павленка та Вікторії Діденко. ■

ПЕРЕДПЛАТА-2024

Разом — до перемоги!

Поспішіть передплатити на «Україну молоду» на наступний рік

«Україну молоду» у своїх відгукках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Нині закінчується передплата на 2024 рік. Оформити передплату можна до 20 грудня у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2024 рік:

на місяць — 77 грн.,

на квартал — 231 грн.,

на півріччя — 462 грн.,

до кінця року — 924 грн.

Передплатний індекс — 60970

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере 15 грн.

«Україну молоду» можна прочитати в усьому світі через партнерську мережу PressReader

Вікторія КОТЕНОК,
Валентина САМЧЕНКО

Війна — малосприятливий період для мистецтва. Однак однією з найактивніших царин у повномасштабний період — навіть коли часто лунають сигнали повітряної тривоги, частина митців стали військовослужбовцями, а російські ракети та «шахеда» й ударні хвилі після їх збиття українськими ППО завдають шкоди приміщенням, — є театральна. У Києві 9 грудня в атмосферному Будинку актора — будівлі, яку звів відомий архітектор Владислав Городецький, — нагородили лауреатів V фестивалю-премії GRA, який встигли назвати вітчизняним театральним «Оскаром».

На початковому етапі у змагання за звання кращих подали 134 постановки з-понад 20 міст України, яка вже 20 місяців протистоїть повномасштабному напад російської армії. Які результати? Які вистави варто не пропустити, якщо випаде нагода потрапити у театр?

Фінальний етап V Всеукраїнського театального фестивалю-премії GRA (скорочення від Great Real Art — велике справжнє мистецтво) тривав від початку першого місяця зими. За вісім днів міжнародне журі і глядачі у Львові, Івано-Франківську, Рівному і столиці подивилися відібрані попередньо у два етапи 12 постановок: «Саша, винеси сміття» Одеського театру імені Василя Василька, «Я, війна і пластикова граната» Театру на Печерську (Київ), «Вертеп» Харківського театру ляльок імені Віктора Афанасьєва, презентований у дзвіниці Києво-Печерської лаври «Вертеп. Небарокова містерія» від ГО «Ігнеа Корда» та інші.

Львівський і Харківський оперні театри не змогли показати наживо свої вистави у дати проведення фіналу, тож, відповідно до положення, журі не оцінювало їх. Тому без переможців залишилася номінація «За найкращу музичну виставу в жанрі опери/оперети/мюзиклу». А претенденти були помітні: «Вишиваний. Король України» з лібрето сучасного письменника Сергія Жадана й опери українського композитора-класика часів російської імперії Дмитра Бортнянського (1751—1825) «Сокіл» та «Алкід».

Зважаючи на небезпеки повномасштабної російсько-української війни, минулого року GRA не відбулася, тож нинішня, п'ята, оцінювала сценічні проекти 2021-го і 2022 років.

«Кожен театр, який узяв участь у цьогорічному фестивалі-премії GRA, вже є переможцем. Адже не зупинялися і продовжувати працювати під час війни, попри всі перешкоди, вже є перемогою, — вважає голова експертної ради Ольга Стельмашевська. — Частина вистав, які ми переглядали, ставили до війни, а частину — після початку повномасштабного вторгнення. Є постановки, які ставили в укритті, в бомбоховищах навесні 2022 року».

За положенням премії, на фінальному етапі, після роботи 10 незалежних вітчизняних експертів, українські постановки з шорт-листа оцінюють профі міжнародного журі. Цього разу останнє слово казали представники п'яти європейських країн, виражаючи своєю участю підтримку Україні.

«Коли мені прийшло запрошення долучитися до журі, я спершу просто не повірила, — каже проєктна менеджерка, кураторка, театральна продюсерка Лена Творковська з Польщі. — Дякую театрам зі Львова, Рів-

■ ПРЕМІАЛЬНІ

ГРА для наближення перемоги

Акторка Віталіна Біблів, режисер Максим Голенко та інші переможці п'ятого театального фестивалю-премії

Віталіна Біблів у ролі Фрекен Бок у виставі «Білка, яка прожила 100 років».

Вистава-переможець «Зерноховище» Рівненського обласного академічного музично-драматичного театру. Режисер Максим Голенко.

Фото надані театрами.

ного, Одеси, Івано-Франківська, Харкова і Києва за високий професіоналізм. Цей фестиваль не про результати, це був чудовий творчий процес».

Театральний менеджер Себастьян Шварц (Німеччина/Італія) — художній керівник Festival della Valle d'Itria та Belcanto Academy Rodolfo Celletti в Мартіна-Франка — так описав свою участь: «Дякую за можливість провести цей час разом з вами і відчуття цей досвід, який зараз проживає Україна. Разом з вами прокидатися серед ночі. Разом з вами шукати і ховатися у найближчому укритті. Поруч з вами проживати весь той стрес і терор. Я був приємно вражений високим професіоналізмом, технічністю, емоційною потужністю виконавців, наскільки театр прогресує в Україні, наскільки він потрібен у цей важкий для країни час. Були вистави, які викликали у мене сльози. Сподіваюся, що найближчим часом ви будете творити вже в мирних умовах».

«Мені було дуже важливо приїхати в Україну у цей складний для неї час, — прокоментував Маріус Івашкявічус, драматург, прозаїк, кіносценарист із Литви. — Але це не тільки честь, а ще й велике задоволення. Бо ми приїхали не як туристи, ми приїхали доторкнутися до справжнього театального мистецтва, яке твориться у важких життєвих обставинах».

Март Меос з Естонії — театральний продюсер, директор та засновник театру R.A.A.A.M., очільник театального центру SA Vaba Lava, — підкреслив, що за 9 днів в Україні «переконався у найголовнішому — український театр живий. І український театр нині як ніколи є важливим для глядача».

«У цей складний час фестивалю-премія GRA об'єднав цілу країну: у фінал потрапили вистави із заходу і сходу, півночі і півдня, — каже Богдан Струтинський, директор фестивалю-премії GRA, очільник Національної

На фото колажу: акторка Віталіна Біблів, директор GRA Богдан Струтинський та Володимир Петрів — керівник Рівненського музично-драматичного театру, Дмитро Захоженко — головний режисер Львівського театру імені Лесі Українки, Максим Голенко — режисер, директор Львівського театру імені Марії Заньковецької.

Фото Ірини Марконі надані НСТДУ.

■ ПЕРЕМОЖЦІ

Лавреати V Всеукраїнського театального фестивалю-премії «GRA»

ЗАГАЛЬНІ

«За найкращу драматичну виставу»:

«Зерноховище» (Рівненський обласний академічний музично-драматичний театр). Режисер Максим Голенко.

«За найкращу камерну виставу»:

«Білка, яка прожила 100 років» (Київський академічний театр «Золоті ворота»). Режисер Стас Жирков.

«За найкращу виставу на перетині театральних жанрів, мистецького синтезу і перформативних форм»:

«146 зірок, видимих неозброєним оком» (Львівський академічний драматичний театр імені Лесі Українки). Режисер Дмитро Захоженко.

«За найкращу виставу-рефлексію на події російсько-української війни»:

«Нехай щастить» (Харківський державний академічний український драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка). Режисер Степан Пасічник.

ИНДИВІДУАЛЬНІ

«За найкращу жіночу роль»:

Віталіна Біблів за роль Фрекен Бок у виставі «Білка, яка прожила 100 років» (Київський академічний театр «Золоті ворота»).

«За найкращу чоловічу роль»:

Марк Дробот за роль Книжника Мортка у виставі «Зерноховище» (Рівненський обласний академічний музично-драматичний театр).

«За найкращу режисерську роботу»:

Максим Голенко за виставу «Зерноховище» (Рівненський обласний академічний музично-драматичний театр).

«За найкращу сценографію»:

Юлія Заулична за сценографію до вистави «Лісова пісня на полі крові» (Івано-Франківський національний академічний драматичний театр ім. Івана Франка).

«За найкраще хореографічне рішення вистави»:

Журі вирішило скористатися правом не визначати переможця.

«За найкраще музичне рішення вистави»:

Станіслав Лозовський та тріо «Веремія» за музичне і звукове оформлення до вистави «Зерноховище» (Рівненський обласний академічний музично-драматичний театр).

Спеціальний приз журі:

Олег Михайлов за п'єсу «Справжня історія Фрекен Гільдур Бок, однолітки сторіччя».

спілки театральних діячів України, яка є засновником і організатором цього змагання на звання кращих. — На цій території добра, боротьби за справедливість, коли країна і зокрема театр виборюють своє місце під сонцем, є країни, які нам простягнули руку допомоги, і вони з нами сьогодні тут. Вони мають сильний характер, адже не побоялися приїхати і розділити з нами радість. Насправді у них досить складна місія, бо вони приїхали нас покритикувати, віддати свої голоси, симпатії тим чи іншим театрам. І вони з нею чудово справилися, переглянули усі 12 вистав, виставили свої оцінки, виокремили фаворитів».

П'ята GRA стала особливим культурницьким дипломатич-

ним майданчиком. «Я зі Швеції, а, як усім відомо, Швеція й Україна мають спільні кольори на прапорі, — нагадала Софія Ниблом, журналістка, арткритикиня, продюсерка. — Швеція висловлює надзвичайно потужну підтримку українському народу. На моє переконання, ми маємо підтримувати Україну не лише зброєю та гуманітарною допомогою, а й у культурному контексті. Провівши 9 днів у різних містах України, я вражена високим рівнем обдарованості, талантом ваших акторів, режисерів, драматургів. Та найбільше я вражена українцями — тим, як ви живеєте, як ви творите мистецтво в умовах тяжкої війни. Сподіваюся, що Україна переможе найближчим часом і ми разом це відсвяткуємо».

Костянтин РОДИК

Усе, що пише Марія Матіос, варте якнайширшої читацької уваги. Бо це — завжди щиро й відверто, навіть без натяків на конформізм із так званним здоровим глуздом чи хитрою політкоректністю. Це завжди розуміння, що часом сягає трагедійної глибини, а відтак не має нічого спільного з угодовською толерантністю. І це — завше високе письмо, ніби вистояне вино. Навіть тоді, коли написане нею вже ніби й... не зовсім література. Як-от в останній книжці «Мамі» (К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2023).

Під цією обкладинкою — п'ять оповідей про жінок, які втратили своїх синів. Одна — молитесь спогадами, що розкриваються в ній стигмами. Це не сторітелінг, а обряд прадавніх замовлянь. І це автобіографічна частинка; читач уже стикався з тою стіною мовчазного плачу: «Пальці перебирають щоденні перла: / Я цього року двічі не вмерла» (Жіночий аркан у саду нетерпіння. — Л.: Піраміда, 2007). Друга — не здатна слухати фальшиві людські голоси (бо «в селі споконвіку ведеться однаково: як нема ніякого скандалу з людиною — то й нема особливої цікавості до людини... А там і людська цікавість помалу згасає»). Третя...

Але перелік не важить. Материне горе майже не надається до літературної фіксації. Єдиний відомий мистецтву спосіб — пієта, невимовний символ оплакування Христа Богородицею. В одному з раніших творів Матіос уже наближалася до цього стану «кінця слів»: «Далі не було нічого, крім продовження драми» (Мама Маріца — дружина Христофора Колумба. — Л.: Піраміда, 2008). Книжка «Мамі» саме й завершується медитативним віршем з однозначною назвою «Пієта». І там є таке: «Не лізьте їй у душу / Стуліть свої писки / Вступіть мовчки дорогою / Дайте побути їй зі своїм горем / на одинці / як зі своїм сином».

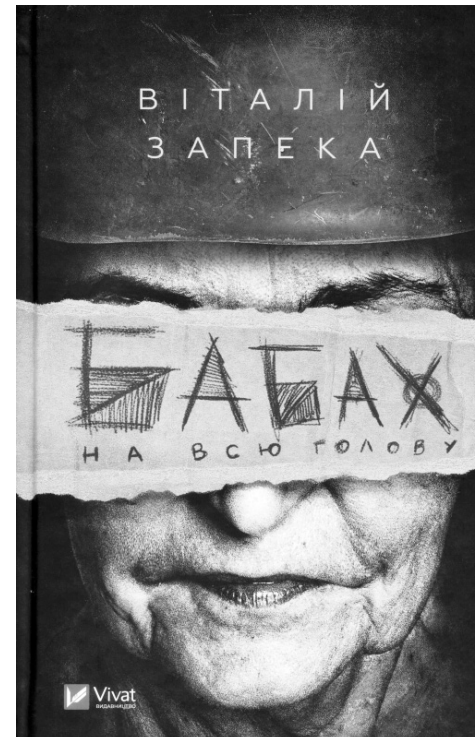
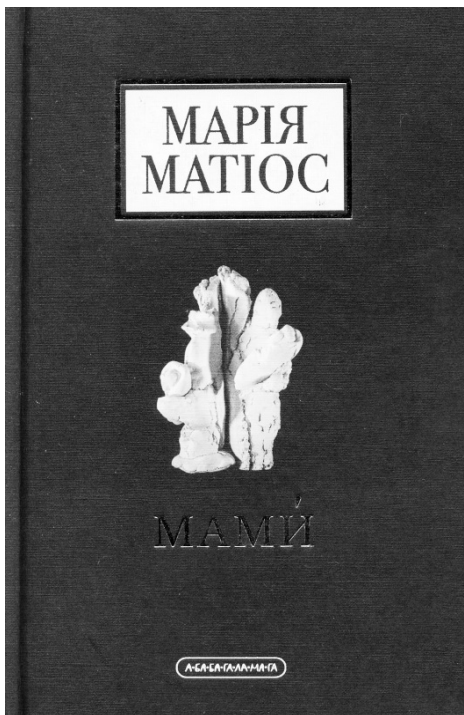
Вся решта книжки — скорботна медитація, яку замість нас, недолугих, здійснила Матіос. Окрім однієї справжньої повісті, що має традиційний сюжет: «Мама Сидонія». Про сільську медсестру, яка втратила сина-добровольця пропавшим безвісти і таки знайшла його слід — безіменну могилу Краснопілляського військового цвинтаря на Дніпропетровщині. В суті справа — це повість про ПТСР в усіх його стадіях. Спочатку «тиснула свою біду в кулак, доки могла»; врешті дійшла розуміння, що «у людей є біди більші» — бодай тому, що ті інші так і не знайшли синового поховання. Замість звичного на селі — перейматися городом — вишиває сумні цвинтарні рушники і кілька разів на рік одвозить їх на те розпачливе Краснопілля: «Її здається, що так вона переливає своє тепло спочатку в шиття, далі воно переливається з рушника на хрест, а з хреста тепло іде в землю, аж до Віталічика і до тих, до кого, може, ніхто й ніколи не прийде, бо не шукатимуть їх, або не зможуть знайти, або не було нікого рідних, чи вони не мали на те Сидоніного терпіння». Щоразу після тих поїздок через усю країну почувується дивно — «ніби повернулася з курорту». ПТСР ніби відступає. А тоді все знову рушає по колу.

Мирне життя у буковинському закутку не здатне адекватно реагувати на завдані війною травми. Та й хіба так тільки там? А людина зі стресовим розладом не годна умістити у своїй голові бездумність земляк. Тож навіть побутові комунікації електризуються, іскрять, спричиняють незрозуміння або й ворожість на рівному, як-то кажуть, місці. Пригадується лише один твір, де так само талановито відбився цей розпач незрозуміння, — «Записки українського самашедшого» Ліни Костенко.

■ КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Сліди і стигми:

нова проза війни

Книжка «Словник війни» (Х.: Віват, 2023) у першому наближенні лише враження однієї з багатьох нині збірок свідчень біженців та волонтерів, що їм допомагали. Звичай авторство маркується тут як укладач/упорядник, а анонімні оповіді вибудовуються в лнійну історію того чи того епізоду війни. Але з цією книжкою все інакше. «Автор ідеї» (так зазначено на титулі) Остап Сливинський є, як на мене, цілковитим і повноправним автором. «Словник» — винятково його твір, хоч і базується на почутому. Зрештою, це підґрунтя чи не всієї літератури взагалі, чи не так?

Ідея Сливинського — дослідити на письмі зміни побутової свідомості підо впливом війни: як сильно трансформуються доти звичне сприйняття «банальних» чи то пак «прописних» істин. Звісно, це завдання для соціальних психологів та філософів. Література здатна допомогти їм, фіксуючи символічні знаменники. Приміром, на початку ХХ століття Гюстав Флобер написав сатиричний «Лексикон прописних істин», який нині вважають за обов'язкову лектуру для розуміння масової свідомості вищо-середнього класу тодішньої Франції. В українській літературі жанр словника-лексикону, що творить книги-чотки, трапляється геть нечасто — пригадуються хіба твори двох знаних колекціонерів-вражень і досвідів: «Лексикон таємних знань» (2003) Тараса Прохаська та «Лексикон інтимних міст» (2011) Юрія Андруховича.

Кожна «словникова стаття» у Сливинського — це такий собі синопсис внутрішньої драми/трагедії, ущільнений до одного-двох абзаців. Наприклад, під титлом «Алича» — історія про те, як у перші дні окупації старенька боронила хирляве деревце в маріупольському дворі. Наприкінці фрази, що не відпускає, хоч як ви пручатиметеся: «Я й не питала потім, що з нею сталося. Не хотіла питати. Деякі речі вже просто в серце не вміщуються». Цілком мирні раніше поняття, що їх ми часом сприймали навіть з гумором, починають кровити, ніби ті самі стигми.

Багато образків пов'язані з пот-

ребою пояснювати війну дітям. Ось «Танк»: хлопчечко проситься мамі на руки, аби побачити ворожий «танчик»: «Нічого тобі там дивитися, там трупи поїхали», — відказує та. Або «Коник»: біля портретів загиблих дітей біля квітів лежить дитяча іграшка. Малеча питає: чи можна того коника взяти додому? Замість пояснити заборону, мама раптом каже: «Можна. Бачиш, ці дітки дарують коника тобі, щоб ти бавилася з ним і любила його, бо ти жива».

«Статей» з абстрактними поняттями у цьому лексиконі апокаліпсису майже немає. Хіба ось «Свобода» (наведу цілком): «Свобода — це така штука, якої ніхто тобі не здобуде. Ніхто тобі не дасть свободи, не подарує, і ні від кого її чекати не можна. Тільки сам собі її можеш зробити. Так, гендмейд (сміється). Немає фабрик свободи. Несерійний продукт».

Те, що робить Остап Сливинський, — це шлях Світлани Алексієвич. Її цей шлях прivity, між іншим, до Нобелівської премії.

Книжка оповідань Віталія Запеки «Бабах на всю голову» (Х.: Віват, 2022) — одна з обнадійливих несподіванок цього літературного сезону. Професійний фотограф, воював ще в АТО. Випустив кілька книжок-оповідок у маловідомому видавництві, котрі не мали логістичних шансів пробитися на широку аудиторію. Але їх помітили у «Віваті»: відділили зерно від плевел, і вийшла одна, але неабиякої чутности, книжка.

В якомусь інтерв'ю пан Запека сказав: «Я не письменник». А тоді трохи замислився й додав: «А може, і письменник...». Результат його спільної з професійними редакторами роботи в «Бабаху» переконує, що маємо-таки нове письменницьке ім'я. До цієї думки схилив і перегляд його фотографічних творів (на фаховому сайті Photographers.ua має персональну сторінку): видно, що він добре знається на символічній силі деталі й водночас розуміє шкоду від переважання фрагментами-підказками; відчуває, де слід зупинитися попри спокус розлогості. Сторітелінг у фото та літературі — майже те саме; саморедакція — чи не головне. А нею,

як тепер бачимо, наш автор володіє і там, і там. Чіпкість ока нерідко зачаровує — ось оцініть проникливість одного-єдиного погляду, сказати б, фотолітературного: «Встигаю помітити хату, що від фундаменту до самісного даху обкладена мішками з піском. Лише для вікон-дверей вузькі щілини. Усе здається диким і водночас страшним. Проте так хазяїну спокійніше. Від снаряда не врятує, але осколки втримає».

Коли вдатися до письменницьких порівнянь, то за динамікою викладу Запека наближається до Івченка, але переважає того значно більшою дозою гумору; веселий прищур у воєнних бувальщинах, може, й виразніший у Жолдака, проте по боці Запеки — реальний фронтний досвід; своєю чергою у Сайгона того досвіду ще більше, але йому бракує мінімалістичної привабливості Запеки. Словом, перед нами — втілення чи не головного сторітелінгового постулату: не розпошувай увагу читача.

А ще один «доказ» справжнього письменницького статусу знаходимо у дитячій книжці Запеки «Полінка в Королівстві дурниць» (Х.: Віват, 2023). З одного боку, це відверта «гра в Керрала»: «Яка наша Полінка розважлива та кмітлива! З якою обережністю до халеп утрапляє!.. У мене он скільки розумних думок кубляться в голові! А скільки всякого я вкоюю, не думуючи!». З іншого боку, втішено стежачи за кумедними перипетіями, ловиш себе на думці: та ж він не просто бешкетує в дусі Дерманського/Фальковича/Кузякіна, а пише про... наше нинішнє полісередовище. Спробуйте самі подивитися під таким кутом на такі-от цитати: «Звісно, я не промовчала, а поставила запитання з великою культурністю в голосі: А ти хто такий?.. Музиканти замість слів записують музику спеціальними позначками! Вони від нас щось приховують! Музиканти не хочуть, щоб ми розуміли музику!.. — Дивне відчуття... — зізналася королева Нісенитниця. — Раптом захотілося накерувати чогось такого, без усіляких дурниць. — Не переймайтеся тим, що вам не властиво, Ваша Величносте». Чи не нагадає це моніторинг українського інформпростору? І чи не дістанемо ми колись від Запеки чогось на кшталт сатиричних романів Крістофера Баклі?

Читацький висновок простий: варто чекати на нові книжки Запеки. ■

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk.kostyantyn@gmail.com

Олексій ПАВЛИШ

■ БІАТЛОН

Перший позитив

Після повернення Дмитра Підручного українська збірна фінішувала п'ятою в естафеті на етапі Кубка світу

Одразу після повернення Підручний показав хорошу швидкість та фінішував у топ-20 гонки переслідування.
Фото: Getty Images.

За підсумками стартового етапу Кубка світу, який вийшов для наших біатлоністів відверто провальним (жодного фінішу в топ-20 в особистих гонках та далекі від бажаних місця в естафетах), тренерський штаб чоловічої збірної вдався до ротації складу перед етапом у Хохфільцені. Так, після непереконливих виступів в Естерсунді відправились на Кубок IBU Денис Насико та Богдан Цимбал, натомість до складу повернувся капітан Дмитро Підручний, котрий пропустив частину передсезонної підготовки та стартові гонки через перелом руки.

І, зважаючи на швидкісні показники Дмитра у перших гонках після тривалої паузи, готовий він непогано. У спринті він став найшвидшим серед представників української збірної, проте проблеми зі стрільбою заважали поборотись за залікову зону: 4 промахи і 52-ге місце.

«Я радий, що повернувся на етап Кубка світу. Сумував за змаганнями. Щасливий, що зараз знову тут і можу змагатися з найсильнішими біатлоністами світу. Стрільбою я незадоволений від слова «взагалі». Думаю, на це є свої причини. У мене давно не було змагальної практики — це мало свій вплив. Плюс старт сезону, можливо, це спричинило хвилювання. Десь трішки припустився помилок. Сподіваюся, що у гонці переслідування їх виправлю», — поділився враженнями від першої гонки Підручний.

А вже у коронному для себе персьюті чемпіон світу 2019 року виступив, як і в найкращі часи, відігравши одразу 33 позиції — це, до речі, найбільший прогрес у гонці. Такий прорив дозволив Дмитру фінішувати 19-м: міг наш капітан розраховувати і на топ-15, але два промахи завадили піднятися вище.

На тлі такого впевненого початку сезону від Підручного

його партнери по збірній виступили не так вдало. Ні Дудченку, ні Примі, ні Тищенку не вдалося зачепитись за топ-40 в особистих гонках. Але дещо несподівано всі вони, разом із Дмитром, видали чудову стрільбу (лише 3 додаткові патрони) та непоганий лижний хід в естафеті, що дозволило їм фінішувати у топ-5 та піднятися до топ-10 Кубка націй.

Такі естафети, як і виступ Підручного, додають оптимізму перед наступними етапами та головним стартом сезону — чемпіонатом світу. Погоджується з цим і наставник збірної

Юрай Санітра. «Нас дуже-дуже підтримувала стрільба. Хлопці точно і швидко стріляли. На трасі вже було видно, що була можливість боротися в контакті з суперниками. Я думаю, що вся команда, всі, хто біг, показали свій максимум. Вони показали сильний характер. Всім велика подяка за те, що пробігли гарний старт у неоптимальному стані. Це хороший командний результат, тому треба радіти, що маємо вже щось позитивне у цьому сезоні», — заявив словацький наставник.

Окремо він відзначив Підручного, який, за словами тре-

нера, здивував його настільки вдалим стартом. «Дмитро від першого старту дивує мене. Перше, як він рухається на трасі, це топрівень. Останні два старти показали, що і по стрільбі вже краще. Є там ще трохи запасу, але є й впевненість. Будемо далі працювати, але його треба берегти. Не хочу завантажити його від початку сезону. У нього була довга пауза, і потрібно правильно визначити кількість стартів і підготовку до піку сезону — чемпіонату світу», — поділився планами словацький фахівець.

До речі, на тлі вдалих гонок у Хохфільцені Санітра вирішив

не змінювати склад на наступний етап у Ланцергайде.

Не такі вдалі результати поки у нашої жіночої команди, до якої після хвороби повернулася Юлія Джима. Олімпійській чемпіонці 2014 року в естафеті поки не вдається показувати звичну для себе швидкість. Проте навіть у неоптимальному стані Джима була найшвидшою серед українок у спринті, фінішувавши 38-ю. Але найкращою в команді стала не вона. Після провалу в Естерсунді та нищівної критики зібралась Анастасія Меркушина, яка, відстрілявшись на нуль, стала 23-ю. Натомість Ірина Варвинець із двома колами штрафу фінішувала 51-ю.

У гонці переслідування вдалося покращити свої позиції Джими та Варвинець (27-ме і 29-те місце відповідно). При цьому Ірина завдяки швидкострільності показала найбільший прогрес у гонці, відігравши одразу 22 місця. Анастасія Меркушина також цілком могла потрапити в очкову зону, але три промахи на останній стрільбі відкинули її за межі топ-40.

В естафеті ж наша четвірка Меркушина—Джима—Петренко—Дмитренко не змогла нав'язати боротьбу лідерам ні за швидкістю, ні в стрільбі, замкнувши топ-10. Утім після 12-го місця в Естерсунді це вже якийсь, хоч і невеликий, але прогрес.

А лідирують у Кубку націй уже традиційно норвежці, котрі тріумфували і в спринтах, і в персьютах, і в обох естафетах. Після невдалого для себе першого етапу та проблем зі стрільбою нарешті повернувся на переможний лад найкращий біатлоніст минулого сезону Йоханнес Бь, котрий виграв свою 75-ту гонку в кар'єрі. За цим показником легендарний норвежець поступається лише не менш легендарним Мартену Фуркаду (83 гонки) та Уле Ейнару Бйордалену (95). ■

Григорій ХАТА

■ ОРГПИТАННЯ

Тримати інтригу

МОК допустив до літніх Ігор-2024 у Парижі «нейтральних» спортсменів із росії та білорусі

Як і очікувалося, Міжнародний олімпійський комітет затвердив своє раніше анонсоване рішення і допустив до Олімпіади-2024 в нейтральному статусі спортсменів із росії та білорусі. Виконком організації вирішив, що на літніх Іграх у Парижі зможуть виступити окремі атлети з російськими та білоруськими паспортами, котрі пройдуть встановлені міжнародними федераціями кваліфікаційні вимоги, окрім тих, котрі активно підтримують війну в Україні, а також мають контракти з армією чи силовими структурами своїх держав. При цьому російські й білоруські спортсмени взагалі не отримають допуску до командних змагань. Ті ж, хто потрапить до Парижа, не матимуть дозволу демонструвати на Іграх національні прапори й символи.

Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба різко відреагував на допуск представників країн-агресор до Олімпійських ігор-2024: «Москва не підіймає білих нейтральних прапорів на змаганнях, як це уявляє МОК, а демонструватиме тріумф здатності уникнути відповідальності за розв'язання найбільшого збройного конфлікту в Європі з часів Другої світової війни. Немає сумнівів у тому, що кремль використовуватиме кожного російського та білоруського спортсмена як зброю у своїй про-

пагандистській війні».

У МОК вирішили різко прискорити прийняття цього рішення, адже раніше очільник світового олімпійського руху Томас Бах обіцяв оголосити остаточний вердикт у цьому непростому питанні в березні наступного року.

«Ми рішуче засуджуємо безвідповідальне рішення членів виконкому Міжнародного олімпійського комітету. Нейтральність у часи, коли у Європі триває найкривавіша війна з часів Другої світової і одна нація намагається знищити іншу, — означає безвідповідальність та мовчазне потурання вбивцям», — заявив в. о. міністра молоді та спорту Матвій Бідний, який замінив на цій посаді звільненого Верховною Радою Вадима Гутцайта.

За словами Бідного, участь в Олімпійських іграх — це не просто спорт. Це питання зовнішньої політики. «Рішення про участь має виходити з інтересів нашої держави. Ми повинні зберігати холодний розум і ухвалювати зважені рі-

шення. Кожен спортсмен розуміє це. Рішення має бути зваженим, і ми будемо його комунікувати із суспільством», — каже в. о. керівника Мінмолодьспорту.

У спортивному міністерстві з великою обережністю говорять про можливість бойкоту Олімпіади як способу протесту. «У будь-якому разі зараз оголошувати про бойкот не слід. Нам треба робити все, щоб російських олімпійців там було принаймні якнайменше. І тримати цю інтригу, цю напругу, тиск до самого кінця. Подивимось, яким чином МОК буде здійснювати свій відбір», — наголосив Бідний.

Наразі допуск до Олімпіади-2024 отримали 8 російських та 3 білоруські спортсмени.

Виконувачка обов'язків президента Федерації легкої атлетики України та народна депутатка Ольга Саладуха наголосила: «Українська спортивна спільнота не може погодитися з такою ухвалою МОК. І закликаємо наших партнерів в інших країнах проявити солідарність. Ми не можемо допус-

Міжнародний олімпійський комітет погодив виступ окремих російських та білоруських спортсменів на Іграх-2024 у Парижі в нейтральному статусі.
Фото з сайту skysports.com.

тити, щоб адепти війни вільно брали участь в Олімпіаді. Наша мета залишається незмінною — жодного росіянина та білоруса на Олімпіаді-2024 навіть у статусі нейтральних. Хіба що крім тих, хто підписав антивоєнну декларацію та публічно засудив агресію».

Окремої уваги потребує позиція міжнародної легкоатлетичної спільноти, де взагалі не хочуть бачити на Олімпіаді попередів країн-агресор. «Можливо, ви побачите якихось нейтральних атлетів з росії та білорусі на Олімпіаді в Парижі, але тільки не в легкій атлетіці. Позиція у нашому виді спорту не змінилася. Вона стійка, її прийняв виконком, і рада її дотримується. Вона практично одногосло підтримується атлетич-

ною сім'єю», — заявив президент World Athletics Себастьян Коу.

А що ж до ймовірності бойкоту Україною майбутніх Ігор у Парижі, то олімпійський чемпіон Токіо-2020, борець греко-римського стилю, народний депутат України Жан Беленюк зауважує: «Ми вже мали досвід бойкотування змагань, де були представлені «нейтральні» росіяни. І досвід того бойкоту, на мою думку, показав нам його неефективність. Спортсмени втратили можливість здобути перемоги для нашої країни і, що ще важливіше, можливість використовувати міжнародні майданчики для того, щоб доносити інформацію по всьому світу про війну на Батьківщині. Тож на Олімпіаду треба їхати. І перемагати!» ■

Михайло Романчук
український плавця

«Рішення поїхати на ЧС-2023 на короткій воді прийшло само собою. Адже треба показувати результат і представляти Україну. Зробити все найкращим чином, незважаючи на те, хто там буде і наскільки важко це буде».

Григорій ХАТА

ПЛАВАННЯ

На підготовчому курсі

Чемпіонат Європи на короткій воді українські плавці завершили з двома медалями

На чемпіонаті Європи на короткій воді Михайло Романчук приніс Україні дві «бронзи».
Фото з сайту suspilne.media.

Після здобуття на Іграх у Токіо двох олімпійських нагород плавець-стаєр Михайло Романчук почав працювати над розширенням своїх спортивних горизонтів. Із басейну він вийшов у відкриту воду. І тепер у широкому спектрі його профільних довгих дистанцій є ще й олімпійський водний марафон, довжина котрого становить 10 км.

Упродовж двох останніх років Михайло активно освоював новий для себе вид: не обходилося без прикостей, як-то удар у ніс ногою від суперника під час боротьби за кращу позицію чи, скажімо, далекі від призових місць результати. Утім, за словами, Романчука, на відкритій воді він робить лише перші кроки. А от у басейні для дворазового олімпійського призера вже давно все знайоме. І на чемпіонаті Європи-2023 на короткій воді, котрий приймало румунське місто Отопень, титулований український стаєр підтвердив свій клас.

Можливо, дехто очікував від Михайла вищих результатів, утім і дві «бронзи», здобуті ним на 1500 м та 800 м, виглядають досить пристойно, адже цьогорічний ЧС на короткій воді точно не був для нього головним стартом сезону.

Завершивши без медалей цьогорічний чемпіонат світу, Романчук, думається, прагнув сатисфакції. В Отопені він приніс Україні перші з 2019 року медалі європейського форуму на короткій воді. Тож, без сумніву, потішив не тільки себе, а й усю українсь-

ку спільноту плавців. Знаковість успіху Михайла на 1500 м відзначила і його дружина Марина Бех-Романчук. «Вітаю тебе, душа моя! Ти як завжди мій герой і моя гордість. Така важлива і цінна медаль!» — написала в своєму інстаграмі іменита легкоатлетка.

Після виступу на липнево-му ЧС у японській Фукуоці Романчук мав тривалу паузу. «Рішення поїхати на Євро-2023 прийшло само собою. Адже треба показувати результат і представляти Україну. Зробити якнайкраще це все, незважаючи

на те, хто там буде і наскільки важко це буде. Адже все ж таки недовгий період часу я готуюся. Зрештою, хоч ці змагання і будуть дуже відповідальними, але все ж таки вони більш підготовчі до чемпіонату світу та Олімпійських ігор», — так анонсував

свою поїздку на континентальний форум Романчук.

Приїхавши до Румунії далеким від своїх оптимальних кондицій, форму лідер збірної набирав уже по ходу змагань. До фіналу на 1500 м Михайло потрапив із шостим часом, однак у безсередній боротьбі за медалі зумів випередити низку конкурентів. Загалом, в обох своїх медальних запливах Романчук потрапляв у призи разом з ірландцем Даніелем Віффеном та французом Давідом Обрі.

Цікаво, що новоспечений дворазовий чемпіон Європи-2023 — Віффен — на Олімпіаді-2020 не зумів пробитися до фінальних запливів на 1500 м та 800 м, натомість в Отопені він значно пришвидшився й на дистанції 800 м побив світовий рекорд на короткій воді, котрий тримався 15 років.

Так само вагоме досягнення вдалося зробити на ЧС-2023 й українській чоловічій естафеті. Олександр Желтяков, Максим Овчинников, Денис Кесіль та Владислав Бухов уперше за 16 років представляли Україну у фінальному запливі континентальної першості на короткій воді — 4 по 50 м комплексом. ■

ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

Для чемпіонства — родинний тандем

На зимові канікули національний чемпіонат «пішов» з несподіваним лідером

Григорій ХАТА

Велітному футбольному дивізіоні розпочинається тривала зимова пауза. До офіційних поєдинків УПЛ повернуться лише в останній вікенд лютого. А до того часу в статусі зимового чемпіона перебуватиме сенсаційний «Кривбас». Не сказати, що досягнення скромного колективу з Кривого Рогу виглядає аж зовсім неймовірним. У новітній історії клубу можна відшукати період, коли криворізький колектив двічі поспіль здобував бронзові нагороди чемпіонату України (у 1999-му та 2000 роках). Утім сьогоднішнє перебування «Кривбасу» на чолі турнірної таблиці УПЛ — щось абсолютно незвичайне, особливо враховуючи те, що після тривалої відсутності в еліті криворізький колектив проводить лише другий свій сезон.

Варто нагадати, що в 2013 році через фінансові проблеми «Кривбас» втратив статус професійного клубу й, за великим рахунком, на певний час узагалі припинив існування. Його ж повернення на профі-орбіту стало можливим завдяки увазі до своїх земляків президента України Володимира Зеленського, котрий у 2020 році дав доручення відродити клуб.

Спортивне ж переродження «Кривбасу» варто пов'язувати з приходом до клубу влітку 2022 року харизматичного наставника Юрія Вернидуба. Тоді, граючи свій перший після тривалої перерви сезон в УПЛ, криворізька команда завершила чемпіонат країни на сьомій позиції. Нині ж «Кривбас», власники котрого не приховували свого бажання бачити команду в євробюках, перевершує на-

Перегравши в заключному матчі поточного року «Оболонь», динамівці взяли реванш у «Броварів» за поразку в національному Кубку.
Фото з сайту fdynamo.com.

віль найбільш оптимістичні сподівання.

Додаткового шарму «Кривбасу» додає перебування на тренерському містку сімейного тандему Вернидубів, де батькові допомагає син — Віталій. Саме він прийшов на пресконференцію після нічийного поєдинку з «Зорею». «Ми вигравали 2:0, але втратили перемогу. Нічия з гірким присмаком. Ми зосереджені на досягненні наших цілей. Головне зараз — добре відпочити та взимку як слід підготуватись до другої половини сезону», — констатував Вернидуб-молодший.

Втративши очки в матчі зі своєю колишньою командою, Юрій Вернидуб, без сумніву, мав не найкращий настрій. «Треба працювати далі, щоб реалізувати свої шанси, аби не втрачати очки. Найголовніше зараз для нас — ментально підготуватись, адже, коли ведеш боротьбу за високі місця, це дуже велике психологічне навантаження», — наголосив Віталій Вернидуб.

Загалом, в останньому турі 2023 року жодна з трьох перших команд перегонів не здобула перемоги. Принципове про-

ТАБЛО

Чемпіонат України. 17-й тур. «Полісся»
— «Дніпро-1» — 1:1, «Шахтар» — «Верес» — 2:0, «Кривбас» — «Зоря» — 2:2, «Ворскла» — «Рух» — 1:1, «Чорноморець» — «Колос» — 1:0, «Металіст-1925» — «Олександрія» — 0:3, «Динамо» — «Оболонь» — 2:0.

Матч ЛНЗ — «Минай» перенесено.
Лідери: «Кривбас», «Дніпро-1» — 34,
«Полісся» — 32, «Шахтар» — 31 (15 матчів),
«Динамо» — 28 (14), «Рух» — 26, «Ворскла» — 23, «Чорноморець» — 22 (16).

тистояння двох прямих претендентів на чемпіонство — «Полісся» та «Дніпра-1» — також завершилося внічию. Геннадій Буткевич — президент абсолютного дебютанта елітного дивізіону із Житомира, котрий вирушив на зимову перерву на третій сходинці проміжного протоколу, підтвердив: «Боротимемося за медалі чемпіонату та за національний Кубок».

У затінку своїх скромніших опонентів на зимові канікули пішли «Шахтар» і «Динамо», утім за втраченими очками саме вони — приховані лідери ЧУ.

Після відставки Мірчі Луческу «білосині» перервали серію невдач і під орудою Олександра Шовковського здобули чотири перемоги поспіль, повернувшись таким чином до числа головних претендентів на чемпіонство. Задоволений його роботою, президент «Динамо» Ігор Суркіс прийняв рішення підвищити статус наставника, позбавивши його приставки «в. о.». «Шовковський уміє налаштувати команду. Сподіваємося, ми станемо чемпіонами», — заявив динамівський президент. ■

ПІДБИТИ ПІДСУМКИ

Ще одна роль — і крапка

Анджеліна Джолі готується до своїх останніх зйомок у третій частині фільму «Чаклунка»

Лада ОСА

Американська акторка Анджеліна Джолі підтвердила, що гратиме головну роль у новій частині фільму «Чаклунка». Про це вона розповіла в інтерв'ю виданню The Wall Street Journal.

Водночас акторка не поділилася подробицями та натякнула про завершення своєї акторської кар'єри. Вона зазначила, що зараз активно працює над розвитком власного модного дому Atelier Jolie та благодійністю. До того ж знову буде своє життя: після багатьох років лікування планує покинути «нездоровий» Лос-Анджелес і «проводити більше часу» в Камбоджі.

«Оскільки я виросла в Голлівуді, він ніколи не справляв на мене особливого враження. Я жодного разу не вважала його чимось значущим та важливим. Адже могла й не стати акторкою. На початку своєї кар'єри навіть не очікувала, що буду настільки публічною... Я переїду, як тільки зможу. Мені хотілось би пожити в Камбоджі», — пояснила вона.

Джолі також зізналася, що останнім часом спілкується з обмеженим колом людей: насамперед зі своїми дітьми. Крім того, серед її близьких знайомих є кілька біженців: «Люди, що пройшли через труднощі, набагато чесніші й товариськіші, ніж решта. Мені спокійніше з ними. Чому мені подобається проводити час із людьми, які вижили? Мені це допомагає знайти не тільки силу, а й людяність».

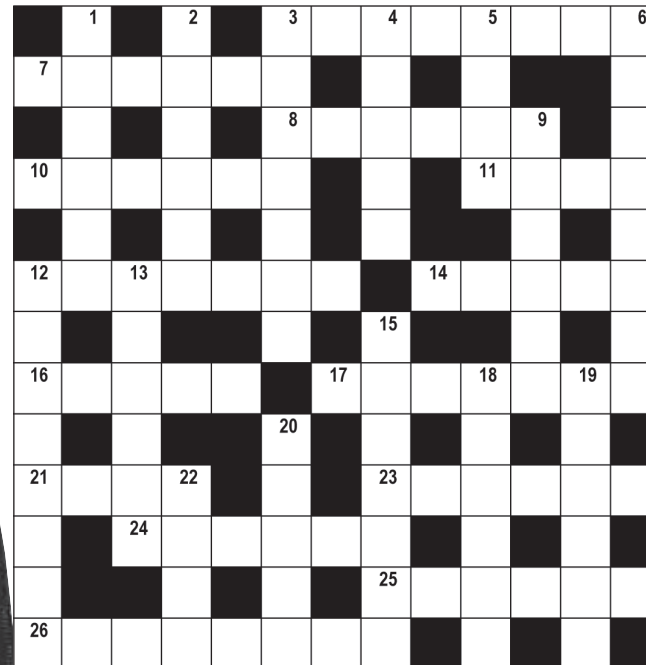
Уперше в ролі Малефісенти Анджеліна з'явилася ще у

2014 році. Тоді прем'єру пригодницько-драматичного фільму «Чаклунка» зрежисував Роберт Стромберг. В основу ліг сюжет казки Шарля Перро «Спляча красуня» через призму титулованої злої феї. Фільм набув неабиякої популярності: зібрав для студії Disney 758 мільйонів доларів у світовому прокаті, був номінований на 87-му церемонію «Оскар» за найкращий дизайн костюмів, а відома з того часу роль Джолі вже декілька років поспіль лідирує серед образів під час святкування Гелловіну.

Після такого дебюту вже в 2019-му режисер Хоакім Роннінг зняв другу частину: «Чаклунка: Володарка темряви». І хоч тоді розробники очікували чергового приголомшливого успіху нової стрічки, все ж другий фільм, на відміну від попереднього, мав менш успішний прокат.

За інформацією ЗМІ, новим режисером третьої стрічки стане Жауме Кольт-Серра. З акторського складу поки відомо тільки про Джолі. Судячи з усього, підготовка вже розпочалася. Орієнтовно фільм вийде на кіноекрани 2024 року, однак точна дата прем'єри поки не розголошується. ■

Анджеліна Джолі.

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №50

По горизонталі:

3. Пустеля в Туркменістані. **7.** Стиль у європейському мистецтві та архітектурі, що прийшов на зміну Ренесансу. **8.** Будівля, в якій у містах феодальної Західної Європи містилися органи самоврядування. **10.** Легендарний італійський режисер, володар «Оскарів» за фільми «Дорога», «Ночі Карібії», «Вісім з половиною» та «Амаркорд». **11.** Яблуко по-казахськи. **12.** Мінізавод, де виробляють хлібобулочні вироби. **14.** Вбрання, яке до ХХ століття мали право носити лише чоловіки. **16.** Ім'я одного з ліверпульської четвірки. **17.** Мусульманська країна. **21.** Недолік, гандж. **23.** «Мертва мова», яка досі використовується в науці, зокрема в медицині. **24.** Професійне об'єднання ремісників. **25.** Кліматична зона Півночі. **26.** Людина, що викликає співчуття.

По вертикалі:

1. Мексиканський ніж для рубання цукрової тростини. **2.** Скандальний роман Володимира Набокова. **3.** Те, що тримає дерево в землі. **4.** Місце, затоп-

лене водою річки, озера, що розлилися, або спокійна, тиха затока річки, озера. **5.** Дитинча кобили. **6.** М'яке шкіряне взуття північноамериканських індіанців. **9.** Колишня столиця Казахстану. **12.** Кріплене виноградне вино. **13.** Країна, на прапорі якої зображено кленовий листок. **15.** Непрозоре кольорове скло, яке використовують у мозаїці. **18.** Монотонне повторення щоденних обов'язків. **19.** Вид літературно-філософського твору, написаного в формі діалогу Шиви і Шакті. **20.** Легендарний альбом рок-гурту «Пінк Флойд». **22.** Професійний жаргон. ■

Кросворд №49 від 6 грудня

Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

ПРИКОЛИ

Зустрілися на Брайтоні два одесити. Й один іншому каже:

— Ну що, як там ситуація, що кажуть?
— Кажуть, війна.
— А що за війна?
— Росія воює з НАТО!
— Серйозно?! І що, як там?
— Ну як там... Понад 300 тисяч російських військових загинуло, всі ракети майже витратили, багато техніки поламано, підірвано. Отака ситуація...
— А що НАТО?
— А НАТО ще не під'їхало!

Перші 20 років після школи дуже важко звикнути, що канікул

більше немає...

Чоловік каже дружині:
— Виявляється, в Бразилії жінки платять чоловікам по сім доларів за ніч кохання. Не можу упустити такий шанс. Іду найближчим пароплавом.
— У поїду з тобою! — заявила дружина.
— Навіщо?
— Мені дуже хочеться подивитися, як ти зводитимеш кінці з кінцями на 14 доларів за місяць.

— Їжте, любі гості. Ось сьомга, олів'є, бутерброди та... ікра для тх, у кого зовсім немає совісті.

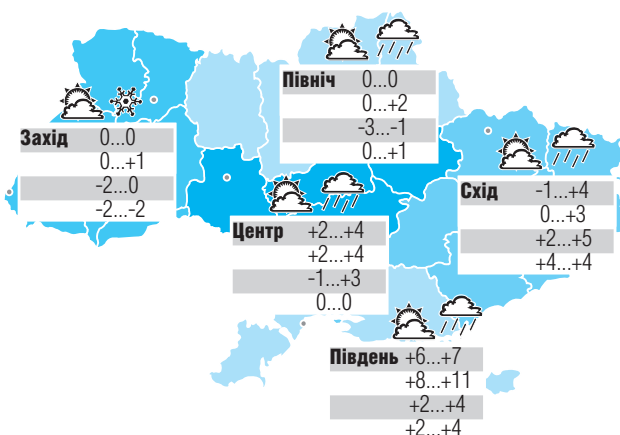
ПОГОДА

14-15 листопада за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно, мокрий сніг. Вітер східний, 2-2,5 м/сек. Температура вночі 0...-1, удень +1...+2. Післязавтра вночі -1...-2, удень 0...-1.

Миргород: хмарно, мокрий сніг. Уночі 0...+1, удень +2...+3.
Вінниця: хмарно, дощ зі снігом. Уночі +1...-1, удень +1...+3.
Одеса: хмарно, невеликий дощ. Уночі +2...+6, удень +5...+9.

Курорти Карпат: хмарно, мокрий сніг.
Трускавець: уночі 0...-1, удень 0...+1.
Моршин: уночі 0...-1, удень 0...+2.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03057, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон редакції: +38 091 625 66 32
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа»,
«Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!»,
«Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми»,
«Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння»,
«Вітаємо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах:
«Преса України» — у Києві Зам. 3009050
«Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 240
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосередини Тираж 58168